

Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2022

Utvecklingen på arbetsmarknaden 2022–2024

Arbetsförmedlingen

Författare: Analysavdelningen

Datum: 2022-12-14

Diarienummer: Af-2022/0090 7089

Arbetsförmedlingen analys 2022:18

I rapporten har inkommande statistik beaktats till och med den 7 december 2022.

Förord

I rapporten *Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2022* presenteras Arbetsförmedlingens bedömning för hur arbetsmarknaden utvecklas under 2022–2024 samt vilka utmaningar det medför. I beräkningarna har inkommande statistik beaktats till och med den 7 december 2022.

Solna 14 december 2022

Eva Samakovlis
Analysdirektör

Innehåll

Sammanfattning	5
Internationell översikt	7
Svårt dilemma om inflationen inte vänder ner snabbt.....	7
Världens största ekonomiska regioner bromsar tillväxten.....	7
Svensk ekonomi	9
Sverige går mot lågkonjunktur	9
Vinterns utgång är oviss	10
Tydligare dämpning i storstadsregionerna och södra Sverige	11
Utvecklingen på arbetsmarknaden.....	15
Vikande anställningsplaner bland arbetsgivarna	15
Antalet varsel ökar från historiskt låga nivåer.....	16
Kapacitetsutnyttjandet fortsatt under det normala.....	17
Svag sysselsättningsutveckling under prognosåren	18
Näringsgrenarnas utveckling.....	18
Rekordhög brist på arbetskraft med efterfrågade kompetenser	20
Inskrivna arbetslösa på Arbetsförmedlingen.....	23
Färre arbetslösa men minskningen har bromsat in	23
Arbetslösheten ökar nästa år	24
Arbetslösheten varierar stort mellan olika län	25
Antalet inskrivna arbetslösa unga ökar när ekonomin försvagas.....	25
Minskningen har bromsat in bland både inrikes och utrikes födda.....	27
Utrikes födda står för tillskottet till arbetskraften.....	28
Svårare situation för arbetslösa med svag konkurrensförmåga	28
Kärvare arbetsmarknad för arbetslösa med kort utbildning	30
Långtidsarbetslösheten ökar med eftersläpning	31
Långa tider i arbetslöshet försvårar möjligheterna	32
Utmaningar på arbetsmarknaden	34
Antal arbetslösa ökar och fler befaras bli långtidsarbetslösa	34
Trots att arbetslösheten ökar består bristen på kompetens	35
Bilagor.....	43

Sammanfattning

Global inbromsning och lågkonjunktur i Sverige 2023

Överraskande hög inflation har lett till snabba åtstramningar av penningpolitiken runt om i världen under 2022. Tillväxten bromsar in i och drar ner den globala BNP-tillväxten till historiskt låga nivåer nästa år. Inflationen fortsätter dock att vara hög och i väntan på en tydlig vändning nedåt är risken stor för en ännu sämre utveckling. Sverige är en öppen ekonomi och starkt påverkad av utvecklingen i omvärlden. Riksbanken har höjt styrräntan kraftigt med syfte att kyla av den ekonomiska aktiviteten vilket får till följd att svensk ekonomi bedöms gå in i en lågkonjunktur under 2023. Sammantaget väntas fortsatta prisökningar, stigande räntekostnader och sjunkande bostadspriser lägga ytterligare tyngd på hushållens konsumtionsvilja framöver. Osäkerheterna är dock större än vanligt.

Vikande anställningsplaner men fortsatt brist på arbetskraft

Konjunkturutvecklingen har en tydlig påverkan på efterfrågan på arbetskraft, som länge varit hög efter den starka återhämtningen efter pandemin. Trots stigande energipriser, inflation och geopolitisk oro har arbetsmarknaden hittills varit motståndskraftig. Under hösten har indikationer pekat på en försvagning på arbetsmarknaden. Det visar sig bland annat i Arbetsförmedlingens enkätundersökning som under hösten pekar på en lägre efterfrågan än normalt för det närmaste halvåret. Särskilt negativa är arbetsgivarna inom handel, hotell och restaurang och personliga och kulturella tjänster vilket hänger samman med hushållens pessimistiska syn på ekonomin och en minskad konsumtionsbenägenhet. Anställningsplanerna har sjunkit till samma nivå som under hösten 2020, även om en majoritet av arbetsgivarna i undersökningen uppger en oförändrad eller ökande personalstyrka om ett år. Arbetsgivarnas upplevda brist på arbetskraft har under hösten fortsatt att öka från rekordhöga nivåer. Antalet nyanmällda lediga platser som anmälts till Arbetsförmedlingen har minskat den senaste tiden, även de från en mycket hög nivå. Det visar på ett fortsatt rekryteringsbehov under prognosperioden och indikerar även ett underliggande problem där arbetsgivarna i stor utsträckning inte lyckas tillsätta de lediga platserna med rätt kompetens.

Arbetslösheten bedöms öka under 2023 och 2024

Under 2022 har arbetsmarknaden präglats av en mycket stark återhämtning efter pandemin. Under de tre första kvartalen har sysselsättningen ökat med 2,9 procent och sysselsättningsgraden har nått rekordnivåer.

Antalet inskrivna arbetslösa har fortsatt nedåt under 2022 men minskningen har bromsat in under hösten. Arbetsförmedlingen bedömer att sysselsättningen kommer att utvecklas svagt under nästa år för att vända uppåt i slutet av prognosperioden som sträcker sig till 2024. Till följd av den försvagade konjunkturen bedöms antalet inskrivna arbetslösa att öka under 2023 och första halvåret 2024 för att därefter sjunka igen när aktiviteten i ekonomin stärks. För 2023 och 2024 bedöms antalet inskrivna arbetslösa att uppgå till i genomsnitt 357 000 respektive 363 000 personer. Det motsvarar genomsnittliga arbetslöshetsnivåer på 6,9 procent respektive år att

jämföra med 7,9 procent under 2021. Samtidigt finns en rad osäkerheter som kan påverka utfallet kontra nuvarande bedömningar.

Fler befaras bli långtidsarbetslösa...

Även långtidsarbetslösheten har fortsatt att minska under 2022. Den starka efterfrågan på arbetskraft har dock främst gynnat personer med förhållandevis kortare inskrivningstider och som nästan uteslutande har en gymnasieutbildning. En minskad efterfrågan på arbetskraft bedöms även få långtidsarbetslösheten att stiga på nytt under prognosperioden och uppnå en högre nivå än före pandemin.

I slutet av november uppgick antalet inskrivna arbetslösa som varit utan arbete i tolv månader eller mer till 149 000 personer, nästan hälften av alla inskrivna arbetslösa. Dessutom har tiderna i arbetslöshet ökat inom gruppen långtidsarbetslösa där antalet arbetslösa som varit utan arbete i mer än 24 månader summeras till 92 000 personer. Det fortsatt höga antalet pekar på en tydlig matchningsproblematik där de arbetslösas kompetenser i hög grad inte motsvarar arbetsgivarnas efterfrågan. Många av dessa personer riskerar att fastna i förlängda tider av arbetslöshet.

För att minska det stora antalet långtidsarbetslösa under de kommande åren krävs en kombination av olika insatser inom arbetsmarknadspolitiken, men också inom andra politikområden. Samtidigt behöver fler långtidsarbetslösa ta del av utbildningsinsatser för att öka sina chanser att etablera sig på arbetsmarknaden på sikt. Många som står längre ifrån arbetsmarknaden behöver också gå till olika former av subventionerade anställningar. Genom dessa erhålls arbetslivserfarenhet, språkträning och nätverk. De inskrivna arbetslösa som bedöms stå särskilt långt ifrån arbetsmarknaden behöver ofta ett intensifierat stöd och inte sällan en kedja av insatser där exempelvis utbildning kombineras med exempelvis arbetspraktik. För att motverka ett ökat inflöde i långtidsarbetslöshet handlar det i stor uträkning om att sätta in rätt insats i rätt tid. Därför är det viktigt att Arbetsförmedlingen ges förutsättningar för att ha beredskap för en sämre utveckling och större ökning av antalet arbetslösa än vad som bedöms i denna prognos.

... men bristen på efterfrågade kompetenser består

I takt med den fortsatta återhämtningen i ekonomin har efterfrågan på arbetskraft ökat tydligt under 2022. Rekryteringssvårigheterna som fanns inom flera branscher redan före krisen har åter igen blivit tydliga till följd av den snabbt ökande efterfrågan under 2022. Trots en vikande konjunktur bedöms svårigheterna att rekrytera rätt kompetens bestå under prognosperioden. För att minska obalanserna på arbetsmarknaden framöver behöver tillgången på efterfrågade kompetenser öka för att motsvara de kompetenskrav som finns på arbetsmarknaden. Det blir därför centralt att motivera och vägleda fler till utbildning och omställning som leder till arbete. Mer flexibla möjligheter för utbildning, omställning och kompetensutveckling är därför nödvändiga. Även arbetsgivarna har ett stort ansvar för att bidra till att bryta utvecklingen och underlätta den långsiktiga kompetensförsörjningen. Det kan exempelvis handla om att förbättra arbetsvillkoren för att kunna attrahera fler personer till utbildningar kopplade till bristyrken, och för att kunna behålla befintlig personal över tid.

Internationell översikt

Överraskande hög inflation har fått centralbanker runt om i världen att snabbt och hårt strama åt penningpolitiken under 2022. Tillväxten bromsar in i världens tre största ekonomiska regioner och drar ner den globala BNP-tillväxten till historiskt låga nivåer nästa år, som återhämtar sig året efter. Men inflationen runtom i världen fortsätter att vara hög och i väntan på en tydlig vändning nedåt är risken stor för ytterligare bakslag för världsekonomin.

Svårt dilemma om inflationen inte vänder ner snabbt

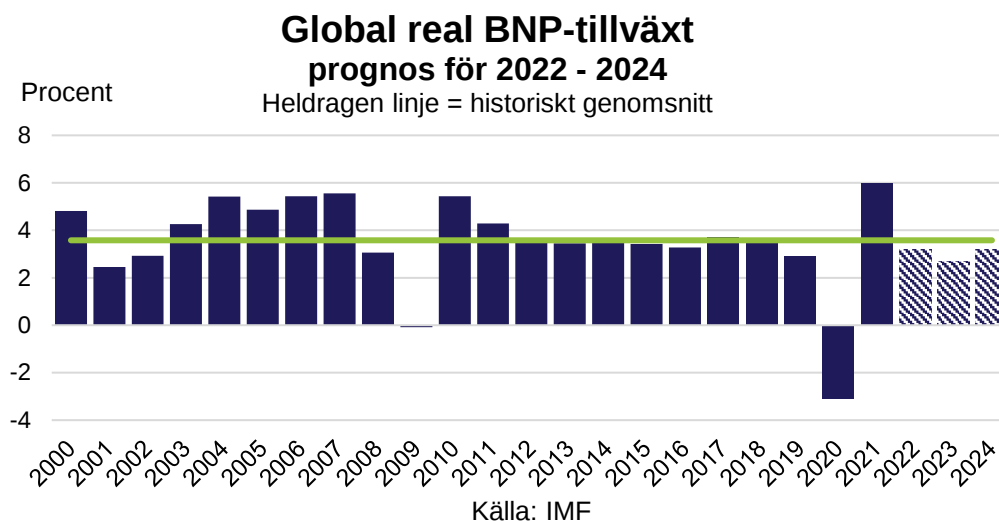
Kort efter decennieskiftet konstaterade WHO att vi hade en global pandemi och tidigare i år invaderades Ukraina, så 2020-talet började med att kasta om de världsekonomiska förutsättningarna. Efter 1970-talets oljekriser har världshandeln drivit på tillväxten i den globala ekonomin och utbudsrelaterade problem har lyst med sin frånvaro. Idag präglas den ekonomiska situationen av såväl störningar i globala värdekedjor som flaskhalsar på arbetsmarknaden och akuta problem med energiförsörjningen.

Efter kraftiga räntehöjningar det här året avvaktar centralbanker runt om i världen på tydliga signaler om att de historiskt höga inflationsnivåerna är på väg nedåt. Pandemin och den ryska invasionen har skapat en global utbudsproblematik med de höga inflationsnivåerna i centrum. Om Internationella valutafondens (IMF) och olika centralbankers prognoser om kraftigt minskande inflationsnivåer inte infrias under 2023 kommer utformningen av den ekonomiska politiken snart stå inför svåra dilemman. Centralbanker världen över måste då avväga att fortsätta att strama åt den inhemska efterfrågan eller acceptera inflationsnivåer långt över de inflationsmål som varit en hörnsten i den globala ekonomin sedan 1980- och 1990-talen. Regeringar står redan nu inför den svåra balansgången att utforma en finanspolitik som kompenserar de hushåll och företag som drabbats hårdast av prisuppgångarna utan att allt för mycket motverka de kraftiga penningpolitiska åtstramningar som nästan undantagslöst inletts i år.¹

Världens största ekonomiska regioner bromsar tillväxten

Det finns inga självklara historiska referenser till de utbudsstörningar som nu präglar världsekonomin och det senaste årets prisuppgångar har återkommande överraskat centralbanker och andra prognosmakare. Enligt IMF finns en ovanligt stor risk att den globala BNP-tillväxten som de prognosticerar för nästa år (+ 2,7 %) blir betydligt lägre. Även om prognosen för 2023 infrias blir tillväxten lägre än något år under 2010-talet, för att tillta något under 2024 och nå upp till samma nivåer som förväntas för i år (+ 3,2 %).

¹ Se fördjupningen "En annorlunda global kris" för en mer detaljerad redogörelse av den aktuella utbudskrisens speciella förutsättningar, sidan 37.

Europa, USA och Kina är, med god marginal, världens tre största ekonomiska regioner och väntas alla dra ner den globala BNP-tillväxten som IMF prognosticerar för Arbetsförmedlingens prognosperiod (2022-2024). I Europa noteras en relativt stark utveckling hittills i år men höga elpriser väntas bli en tung börda för den ekonomiska tillväxten både denna och nästa vinter, vilken ger en kraftig inbromsning av nästa års BNP-tillväxt. I USA blir dämpningen inte lika stark och tillväxten blir också högre än i Europa. Med undantag för 2021 blir det ändå den lägsta tillväxten sedan finanskrisen 2008-2009 och de mycket kraftiga räntehöjningarna i år väntas bromsa den inhemska efterfrågan 2023. Kina fortsätter att vara ett draglok för världens ekonomiska tillväxt under prognosperioden. Fortsatta pandemirestriktioner och underliggande problem på fastighetsmarknaden, som åter ger sig till känna, resulterar i historiskt svag tillväxt nästa år. Bortsett från 2020 blir det landets svagaste tillväxt sedan 1970-talet. Se fördjupningsrutan *En annorlunda global kris*.

Svensk ekonomi

Liksom i omvärlden, har inflationen i Sverige stigit kraftigt på kort tid. Med syftet att bekämpa den höga inflationen har Riksbanken höjt styrräntan kraftigt vilket kylvat efterfrågan och den ekonomiska aktiviteten. Konsekvensen blir att svensk ekonomi väntas gå in i en lågkonjunktur under 2023. Det mest sannolika är att konjunkturen börjar återhämtas under prognosperioden, men utvecklingen är mer osäker än vanligt och beror till stor del på hur inflationen utvecklas framöver.

Sverige går mot lågkonjunktur

Mycket har hänt i ekonomin på kort tid. Störningar i leveranskedjorna i spåren av pandemin medförde att inflationen började stiga redan i början av året. Kriget i Ukraina bidrog till snabbt stigande energipriser som direkt fick inflationstakten att accelerera. De höga energipriserna har bidragit till en bred prisuppgång på varor och tjänster eftersom energi används vid produktionen av det mesta som konsumeras. Inflationstakten i Sverige, prisförändringen jämfört med samma period ett år tidigare, har de senaste månaderna närmat sig 10 procent.

Eftersom löneökningstakten inte har stigit nämnvärt, urholkar inflationen hushållens köpkraft. Riksbankens svar på den höga inflationen har varit flera stora höjningar av styrräntan på kort tid vilket ger än mindre konsumtionsutrymme för hushåll med lån. Detta i en tid då räntekänsligheten är hög efter decennier av stigande skuldsättning i förhållande till den disponibla inkomsten. Ytterligare en negativ effekt av de höjda räntorna för hushållen är att tillgångspriser har sjunkit, framför allt på aktier men också bostadspriser. Ljusningen för hushållen har varit arbetsmarknaden, som länge varit motståndskraftig och visat tecken på avtagande styrka först i slutet av året.

Även näringslivet påverkas av höjda räntor. Näringslivet påverkas också av den minskade privata konsumtionen liksom den fallande efterfrågan på varor och tjänster från omvärlden när konjunkturen viker även utanför Sveriges gränser.

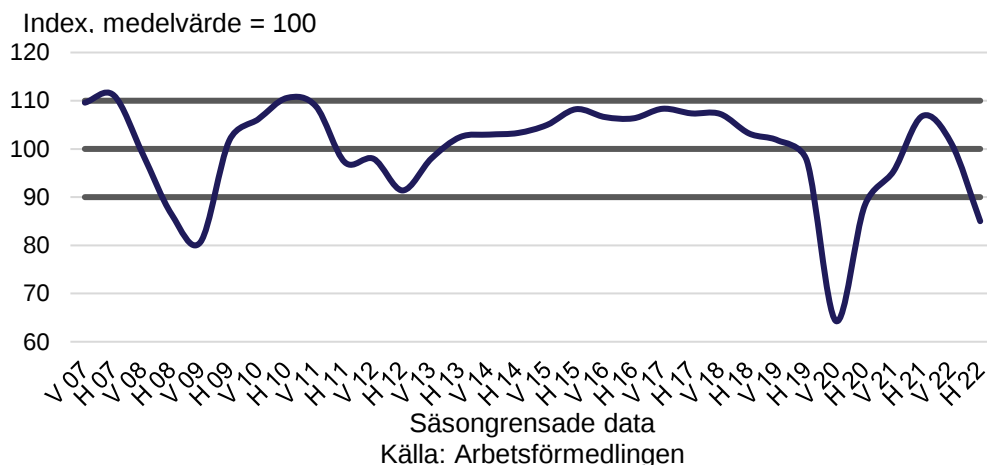
Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator ger en bild av näringslivets efterfrågeförväntningar på varor och tjänster kommande sex månader. Under hösten sjönk indikatorns värde jämfört med i våras. Nivån är nu en bit under det historiska medelvärdet och indikerar en lägre efterfrågan än normalt. Även Konjunkturinstitutets konfidensindikator för näringslivet visar att stämningsläget har minskat de senaste månaderna från relativt höga nivåer och ligger nu klart under det historiska medelvärdet.²

Hushållen är mer pessimistiska än näringslivet och uppger ett rekordlåg stämningsläge i Konjunkturinstitutets konfidensindikator för hushållen. Anledningen är sannolikt att det minskade konsumtionsutrymmet påverkar befolkningen brett. Vid tidigare konjunkturedgångar har de negativa effekterna mestadels varit koncentrerade till de som blivit arbetslösa. Det blir tydligt när hushållens förväntningar på den egna ekonomin bryts ner. Andelen som anger att läget kommer

² Konjunkturbarometern november 2022, Konjunkturinstitutet.

vara något sämre än normalt har ökat tydligt medan de som anger mycket sämre inte har ökat lika tydligt.

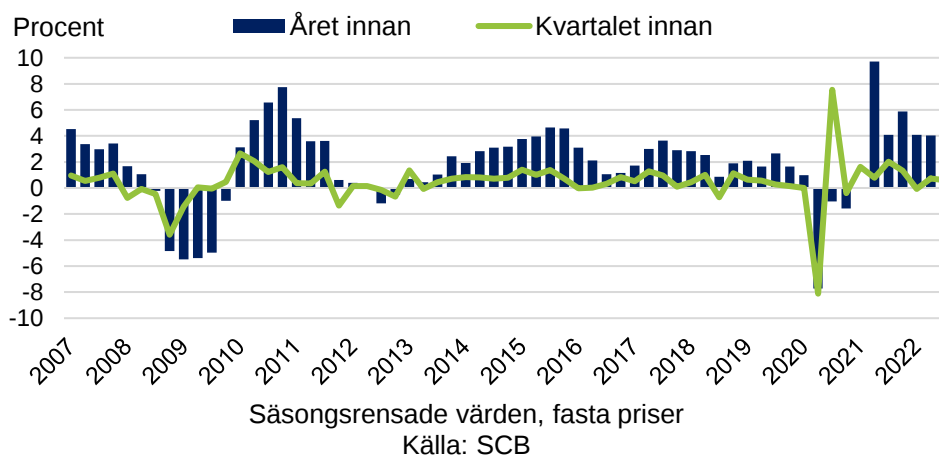
Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator

Tillväxten i BNP har börjat minska efter en stark återhämtning från pandemin. Under årets första kvartal var den säsongrensade kvartalstillväxten negativ och resterande två kvartal var den låg jämfört med föregående år. Tillväxten jämfört med motsvarande kvartal ett år tidigare har också börjat sjunka när jämförelsepunkterna inte längre är på en lika låg nivå präglad av pandemin. De kraftiga höjningarna av styrräntan har huvudsakligen skett under andra halvan av året och syns därför inte tydligt i BNP-utvecklingen än. Under 2023 väntas BNP-tillväxten bli negativ innan den successivt kan vända upp igen.

BNP Sverige, förändring

kv 1 2007 - kv 3 2022

Vinterns utgång är oviss

Vart den ekonomiska utvecklingen ska ta vägen är mer osäkert än vanligt. Riksbanken håller i taktpinnen och deras förutsättningar påverkas tydligt av hur inflationen utvecklas framöver. Delar av inflationsutvecklingen står dock utanför

Riksbankens makt. Elpriserna har en stor påverkan på inflationen, både direkt och indirekt. En kall vinter kan på så sätt bli problematisk eftersom det ökar efterfrågan på el och får priset att stiga när utbudet är begränsat. I vinter ska även det så kallade märket sättas inom ramen för industriavtalet vilket kommer beröra löneavtal för över två miljoner löntagare. Fackförbundens medlemmar vill bli kompenserade för sin urholkade köpkraft, men samtidigt måste det vägas mot att en hög löneökningstakt också är inflationsdrivande. Eftersom Sverige är en liten öppen ekonomi försvagas kronans värde om inte Riksbanken följer med stigande räntor i omvärlden och det skulle i sin tur driva upp inflationen genom högre importpriser.

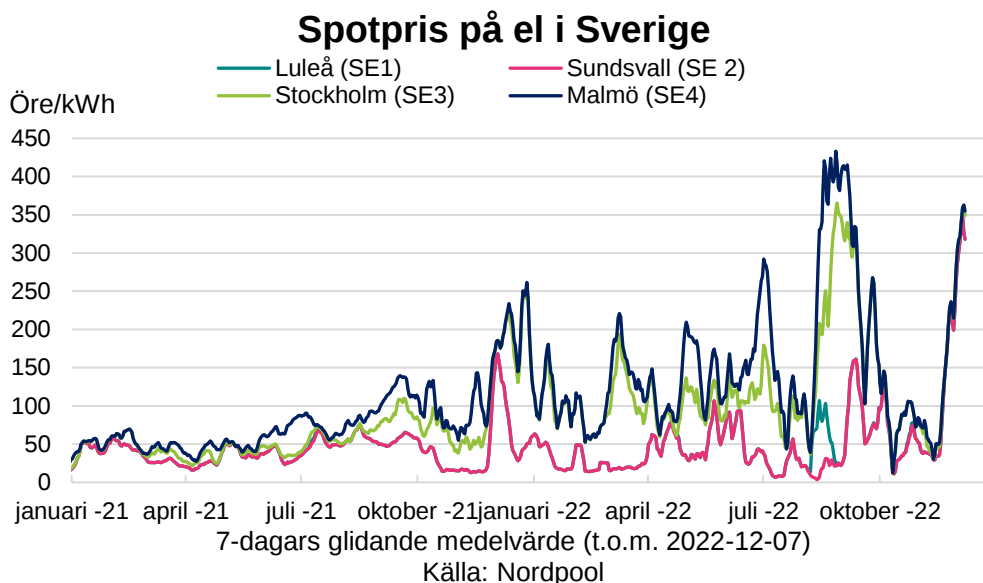
Statsfinanserna är starka i Sverige, men trots det är möjligheterna till stora och breda stöd till hushållen från finanspolitiken begränsade. Sådana stöd riskerar nämligen att motverka penningpolitikens önskvärda effekter på inflationen och tvingar Riksbanken till en än stramare penningpolitik. För att minska risken med inflationsdrivande finanspolitiken bör de stöd som ges vara riktade till de mest utsatta hushållen. Regeringen har signalerat att de kommer införa ett högkostnadsskydd för el som uppgår till en kostnad på runt 55 miljarder kr.

Tydligare dämpning i storstadsregionerna och södra Sverige

Utvecklingen i ekonomin påverkar storstadsregionerna i större utsträckning än i övriga landet. I storstadsregionerna är bostadspriserna högre och det har föranlett högre skuldsättning för hushållen. Därmed är räntekänsligheten högre och ränteuppgången får större konsekvenser där.

Dessutom har elpriserna framför allt varit höga i de två sydligaste elområdena, SE3 Stockholm och SE4 Malmö, där samtliga av landets tre storstäder är belägna. Skillnaden i elprisutvecklingen mellan elområdena medför även att resterande delen av södra halvan har drabbats hårdare än den norra halvan av de höga elpriserna så här långt. Högkostnadsskyddet för el är fokuserat till de två sydligaste elområdena, vilket utjämnar de skillnader som har varit mellan elområdena något.

Under slutet av oktober och början av november föll elpriserna tydligt från mycket höga nivåer. Temperaturer över det normala medförde minskad efterfrågan och blåsigt väder möjliggjorde utökad produktion. Elpriserna jämnades då ut mellan elområdena. När vädret blivit kallare i slutet av november har elpriserna än en gång stigit mot väldigt höga nivåer. Till skillnad från tidigare har ökningen denna gång inte bara fokuserat till de två sydligaste elområdena utan priserna har nu även ökat kraftigt i SE1 Luleå och SE2 Sundsvall. Utvecklingen av elpriserna är komplex och osäker så huruvida skillnaderna mellan elprisområdena kommer att återgå igen är svårt att sja om.

Lokalt har även branschsammanställningen stor betydelse för konjunkturen och arbetsmarknaden. I ekonomiskt tuffare tider är det typiskt sett olika typer av nöjen och sällanköpsvaror hushållen skär ner på först. Då drabbas olika delar av den privata tjänstesektorn som handeln och hotell- och restaurang. Koncentrationen av privat tjänstesektor är som störst i storstadsregionerna, särskilt i Stockholm. Under tredje kvartalet minskade den privata konsumtionen i nationalräkenskaperna, säsongrensat jämfört med föregående kvartal. Minskade utgifter för möbler och inredningsartiklar, typiska sällanköpsvaror, bidrog mest till nedgången.

Löneökningstakten avgörs i vinterns avtalsrörelse

Avtalsrörelsen är intressant att följa av flera skäl. Utvecklingen på arbetsmarknaden påverkar lönebildningen, men lönebildningen påverkar också utvecklingen på arbetsmarknaden eftersom lön är priset på arbete. Allt annat lika leder ökade löner till att företagen har råd att anställa färre personer. Skulle de nya avtalen dessutom resultera i en löne- och inflationsspiral kommer det sannolikt även leda till en stramare penningpolitik som indirekt också påverkar arbetsmarknaden genom försämrad konjunktur.

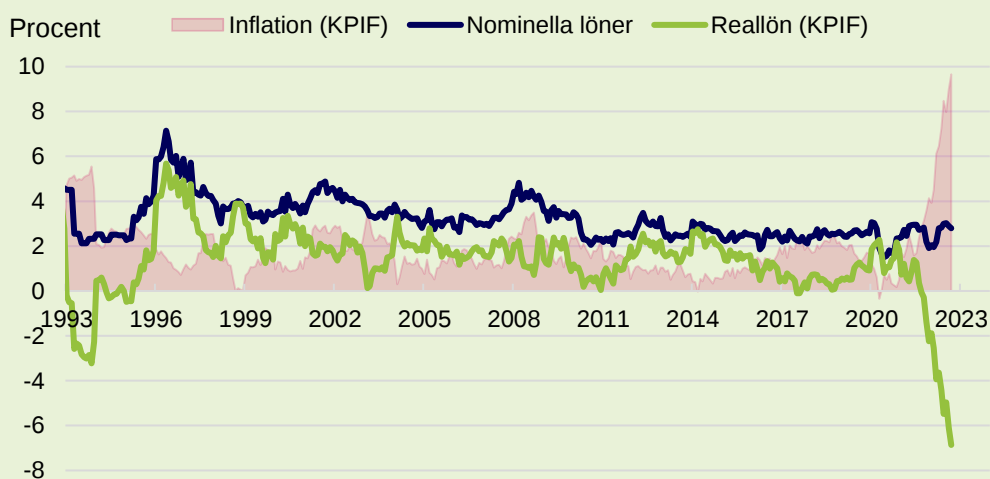
Avtalen som tecknas av industrins parter har sedan 1997 varit normerande för stora delar av lönebildningen i Sverige. Den avtalade löneökningstakten inom industrin benämns ofta som märket och omförhandlas i regel vart tredje år. Med normeringen inräknat tecknas det avtal som berör över två miljoner löntagare år 2023. Lokalt kan den faktiska löneökningstakten i slutändan skilja sig något från den centralt avtalade. Denna restpost kallas för löneglidning.

Under nuvarande avtalsrörelse är osäkerheten större än vad den brukar vara. Lönerna har i närtid inte ökat alls i paritet med inflationen. Det har lett till historiskt snabbt sjunkande reallöner, löner justerat för inflation, och således sänkt köpkraften för löntagarna. Löntagarna, fackförbundens medlemmar, vill bli kompenserade och det ökar riskerna för osedvanligt höga löneökningar. Lönsamheten är just nu god som helhet i näringslivet, särskilt inom industrin, men samtidigt kommer företagen möta

tuffare tider med minskad efterfrågan på varor och tjänster. Det kommer i slutändan även sätta avtryck på arbetsmarknaden. Situationen är inte unik för Sverige och den nominella löneökningstakten har redan stigit tydligt på flera håll i Europa och i USA som en konsekvens av den höga inflationen.

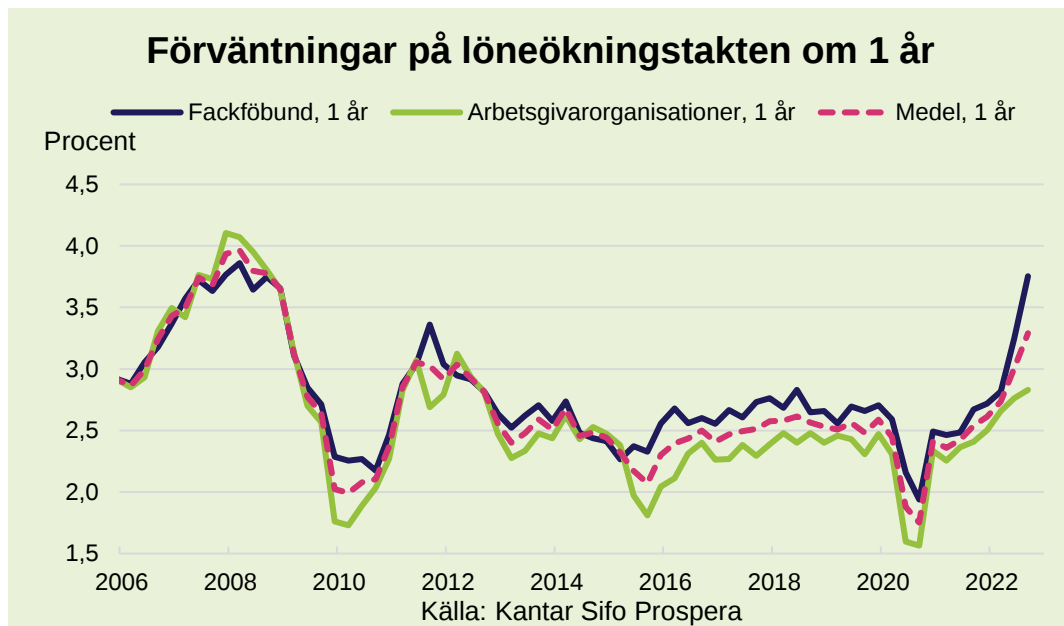
Höga löneökningar är inflationsdrivande och kan leda till en löne- och inflationsspiral som är svår att bryta. På längre sikt kan höga löneökningar nu således leda till en sämre situation för alla berörda parter. Det fick Sverige erfara under 70- och 80-talen. Då var det höga nominella löneökningar, men samtidigt också hög inflation. Resultatet blev låga reala löneökningar. Från mitten av 90-talet fram till förra året har reallönerna ökat betydligt mer. De nominella löneökningarna har då varit lägre, liksom inflationen. Löneutvecklingen har efter finanskrisen varit relativt låg, både sett ur ett historiskt perspektiv och till att det funnits perioder av stark konjunktur och arbetsmarknad. De senaste månaderna har löneökningstakten stigit något. En orsak är ökade centralt avtalade löner, men även ökad löneglidning.

Löneutvecklingen i Sverige enligt konjunkturlönestatistiken

Källor: Medlingsinstitutet och SCB

Förväntningarna på den framtida löneökningstakten från arbetsmarknadens parter har på sistone ökat tydligare än den faktiska löneökningstakten. Fackförbundets förväntningar på löneökningstakten om 1 år var 3,8 procent det tredje kvartalet 2022. Motsvarande kvartal år 2021 var förväntningarna 2,7 procent och vid den punkten var förväntningar samma löneökningstakt även om 2 år. Det visar hur tydligt förutsättningarna har förändrats på kort tid. Även arbetsgivarnas förväntningar på löneökningstakten om 1 år har ökat under samma period, från 2,4 till 2,8 procent. Så sent som det tredje kvartalet 2021 var parternas förväntningar på löneökningstakten snarlik på såväl 1 som 2 och 5 års sikt. Under tredje kvartalet 2022 förväntas löneökningstakten vara högst i närtid för att sedan klinga av på längre sikt.

Löneförväntningarna publiceras bara kvartalsvis och har därför inte lyckats fånga den absolut senaste utvecklingen. Facken inom industrin meddelade den sista oktober att de yrkar på en årlig löneökningstakt på 4,4 procent i det nya märket. Det är det högsta kravet sedan införandet av industriavtalet 1997 och ger en indikation på att förväntningarna har stigit mer än vad som kan utläsas i diagrammet ovan, åtminstone från den fackliga sidan.

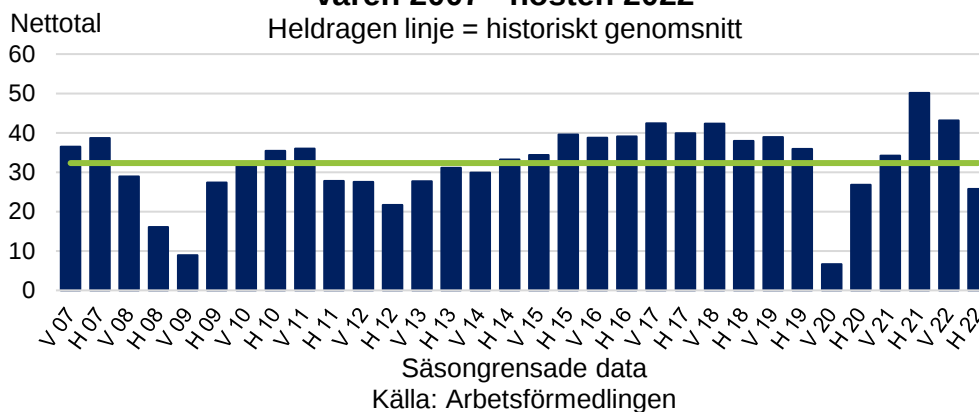
Utvecklingen på arbetsmarknaden

Efterfrågan på arbetskraft har varit hög efter den starka återhämtningen efter pandemin. Under hösten har det dock dykt upp signaler om en mer dämpad efterfrågan. Anställningsplanerna har sjunkit till samma nivå som under hösten 2020, antalet nyanmälda platser har minskat och antalet varsel om uppsägning har ökat något. Trots utvecklingen fortsätter arbetsgivarnas upplevda brist på personal med efterfrågade kompetenser att öka från rekordhöga nivåer.

Vikande anställningsplaner bland arbetsgivarna

I Arbetsförmedlingens enkätundersökning har de privata arbetsgivarnas anställningsplaner sjunkit tydligt sedan i våras och är nu en bit under det historiska genomsnittet. Sedan hösten 2019 har svängningarna varit stora och arbetsgivarnas anställningsplaner sjunker nu från de höga nivåer som återhämtningen från pandemin medförde. Andelen som planerar att öka personalstyrkan har minskat från 51 procent i våras till 40 procent under hösten. Minskningen har medfört att andelarna har ökat både för som planerar oförändrad respektive minskad personalstyrka. I höstens undersökning ökade andelen som planerade att minska personalstyrkan från 8 till 12 procent. Totalt sett uppgav 88 procent att de avsåg att behålla eller utöka personalstyrkan det närmaste året.

Privata arbetsgivare som planerar utöka personalstyrkan på ett års sikt våren 2007 - hösten 2022

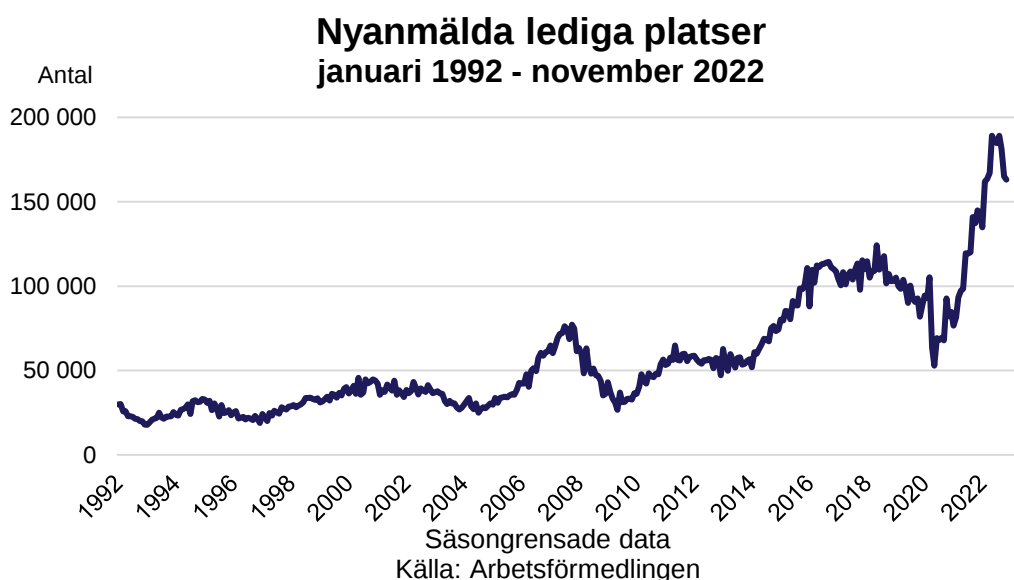

Både ned- och uppgången under pandemin var framför allt driven av den privata tjänstesektorn med betoning på handeln och hotell- och restaurang. Denna gång är minskningen relativt jämn mellan den privata tjänstesektorn, industrin och byggsektorn, men den största minskningen sedan i våras sker inom byggsektorn när byggplanerna påverkas av försämrade utsikter på bostadsmarknaden. Nivån är dock lägst inom den privata tjänstesektorn och inom hotell- och restaurang minskar

anställningsplanerna sedan i våras. Bilden av minskade anställningsplaner från höga nivåer bekräftas i Konjunkturbarometern.³

Trots vikande anställningsplaner fortsätter arbetsgivarnas upplevda brist på arbetskraft med efterfrågade kompetenser vid rekrytering att öka. I höstens undersökning var det över 40 procent som upplevde brist på efterfrågade kompetenser vid rekrytering det senaste halvåret, vilket är högre än vid någon tidigare mätning.

Även minskningen av antalet nyanmälda lediga platser som anmälts till Arbetsförmedlingen vittnar om en minskad efterfrågan på arbetskraft. Minskningen sker också i detta fall från höga nivåer och nivån är fortsatt relativt hög ur ett historiskt perspektiv. Den höga nivån tyder på att många arbetsgivare inom såväl privata som offentliga verksamheter fortsatt ser ett rekryteringsbehov.

Antalet varsel ökar från historiskt låga nivåer

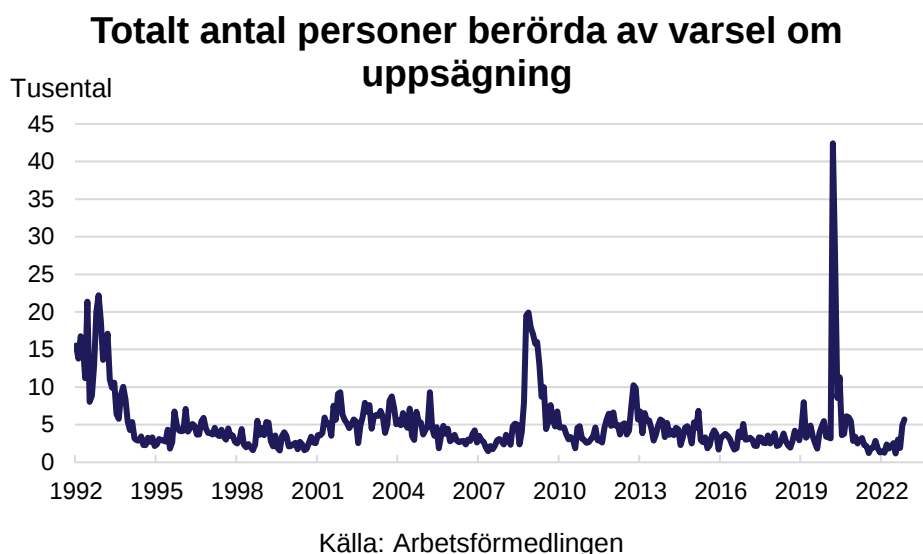
En viktig indikator på om inflödet av arbetslösa ökar är antalet personer som berörs av varsel om uppsägning.⁴ Efter pandemins rekordhöga varseltal sjönk de i stället till rekordlåga varseltal, där de länge låg parkerade. De senaste månaderna har antalet personer berörda av varsel dock ökat.

I november var antalet personer berörda av varsel högre än tidigare månader. Antalet ökade från oktober, som redan då visade nytt årshögsta. Antalet personer som berördes av varsel i oktober och november var högre än genomsnittet under 2010-talet. Detta årtionde var visserligen befriat från större konjunktursvängningar, men att varseltalen gått över denna nivå kan vara en indikation på en arbetsmarknad som är på väg att försvagas. Årsgenomsnittet under 2022 är dock fortsatt lägre än

³ Konjunkturbarometern november 2022, Konjunkturinstitutet.

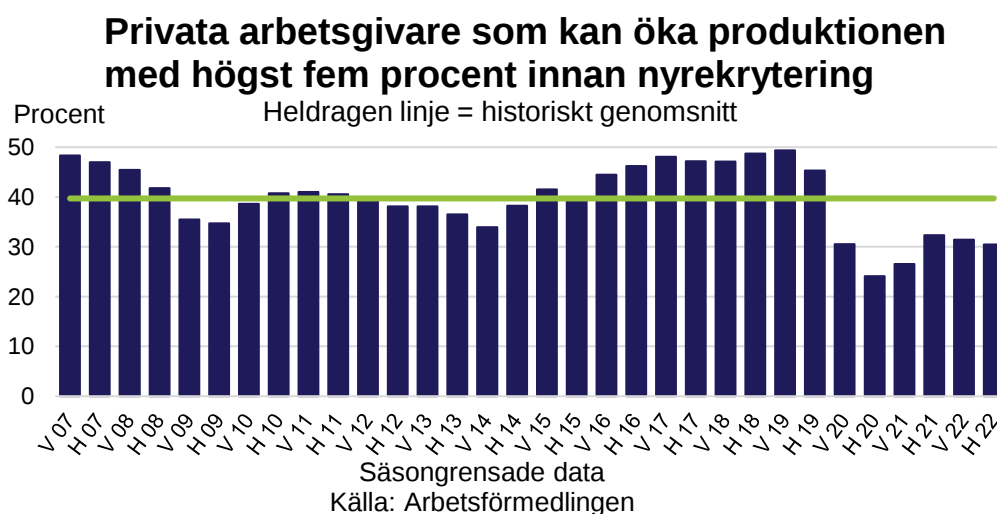
⁴ Arbetsgivare har en skyldighet att anmäla varsel om driftinskränkning om minst fem personer riskerar uppsägning.

genomsnittet under 2010-talet till följd av den låga nivån under de tre första kvartalen i år.

Kapacitetsutnyttjandet fortsatt under det normala

Återhämtningen i ekonomin efter pandemin gjorde att kapacitetsutnyttjandet av befintlig personal började öka något, men från rekordlåga nivåer. Under hösten har nivån minskat något och fortsätter därmed vara lägre än normalt. Ungefär vart tredje arbetsställe uppger i Arbetsförmedlingens undersökning att de inte kan öka produktionen mer än fem procent innan de måste nyrekrytera. Det kan jämföras med strax under hälften före pandemin. Att kapacitetsutnyttjandet inte har återhämtats efter de låga nivåerna pandemin medförde kan sannolikt förklaras av att företagen behåller personal i större mån än tidigare. Det skulle kunna vara en konsekvens av den ökade upplevda bristen på arbetskraft med efterfrågade kompetenser som pandemins återhämtning ledde till och som under hösten fortsatte att öka.

Svag sysselsättningsutveckling under prognosåren

Under 2022 har arbetsmarknaden präglats av en mycket stark återhämtning efter pandemin. Under det tredje kvartalet uppgick antalet sysselsatta enligt SCB:s Arbetskraftsundersökningar (AKU) till 5 290 000 personer i åldrarna 15–74 år.⁵ Det motsvarar en ökning på 2,6 procent jämfört med samma kvartal året innan och sysselsättningsgraden har nått rekordnivåer. För helåret 2022 väntas antal sysselsatta öka med 3,2 procent jämfört med föregående år. Under 2023 bedöms antalet sysselsatta vara i stort sett oförändrad. Inledningen av 2023 bedöms vara förhållandevis stark som en förlängning av 2022 medan sysselsättningen bedöms falla från andra kvartalet och framåt vilket ger en blygsam ökning med 0,2 procent för helåret. Den svaga utvecklingen fortsätter in i 2024 för att i slutet av prognosperioden vända uppåt. Sysselsättningen sjunker därmed med 0,3 procent under 2024 som helårsgenomsnitt. Det medför att sysselsättningsgraden i åldersgruppen 15–74 år väntas uppgå till 68,5 procent 2024 att jämföras med 69,0 under de första tre kvartalen 2022.

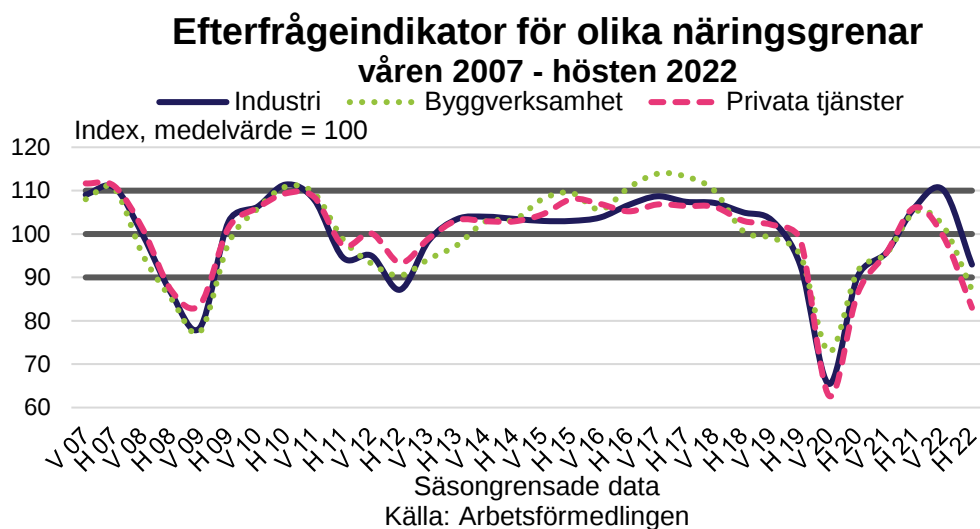
Det är framför allt offentliga verksamheter som bedöms hålla uppe sysselsättningen, medan sysselsättningen i det privata näringslivet väntas minska, åtminstone under 2023. Arbetskraften väntas endast öka svagt under prognosåren, vilket leder till att arbetslösheten enligt AKU bedöms öka både under 2023 och 2024. Nästa år bedöms arbetslösheten uppgå till 7,6 procent och under 2024 till 8,0 procent som årsgenomsnitt, att jämföras med 7,4 procent 2022.

Trots en avmattning i konjunkturen och därmed en minskande efterfrågan på arbetskraft bedöms fortsatt många arbetsgivare att uppleva brist på efterfrågade kompetenser framöver. Jobbtillväxten hämmas således både av brist på arbetskraft och till följd av att konjunkturen mattas av.

Näringsgrenarnas utveckling

Efterfrågeindikatorn inom det privata näringslivet pekar på lägre eller mycket lägre efterfrågan än normalt. Särskilt svag utveckling visar arbetsgivarna inom handel, hotell och restaurang samt personliga och kulturella tjänster, vilket hänger samman med hushållens pessimistiska syn på ekonomin och en minskad konsumtionsbenägenhet. Även jord- och skogsbruken visar på en mycket svag utveckling vilket hänger samman med högre priser på insatsvaror och en orolig omvärld.

⁵ Från och med 1 januari 2021 anpassades SCB:s arbetskraftsundersökningar (AKU) till EU:s nya ramlag för den sociala statistiken, vilket har medfört förändringar i undersökningen och därmed tidsseriebrott i serierna. SCB har med anledning av detta länkat tidsserierna före och efter tidsseriebrottet för att göra dem jämförbara.

Tillverkningsindustrin påverkas negativt av en lägre tillväxt i omvärlden till följd av fortsatt utbudsproblematik, ökad inflation och högre råvarupriser. Det senaste inköpschefsindexet⁶ visar på lägre aktivitet inom industrin vilket är i linje med resultaten i Arbetsförmedlingens undersökning.

Anställningsplanerna var mycket optimistiska under återhämtningen efter pandemin enligt Arbetsförmedlingens undersökning där nästan 60 procent av arbetsgivarna planerade att utöka personalstyrkan. I takt med den minskade efterfrågan sjunker också företagens anställningsplaner och vid höstens mätning uppgav 40 procent av arbetsgivarna att de planerar att utöka personalstyrkan. De flesta bedömer att de ska kunna behålla befintlig personalstyrka medan 12 procent planerar att minska personalstyrkan. Det ger ett nettotal för anställningsplanerna på 28 vilket är i samma nivå som hösten 2020 men ett stort tapp från hösten 2021 då nettotalet var över 52. Särskilt tydligt är tappet inom hotell- och restaurang där nettotalet för anställningsplanerna endast var 21 i höstens mätning mot 71 i vårens mätning. Även inom byggverksamheterna har anställningsplanerna sjunkit kraftigt, från ett nettotal på 64 hösten 2021 till 31 hösten 2022. Det är i linje med Konjunkturbarometern⁷ som visar att det främst är företag inom husbyggnation som är pessimistiska. De pressas främst av fallande bostadspriser, högre byggkostnader och höjd ränta.

Den enda näringsgren inom den privata sektorn som redovisar ett högre nettotal för anställningsplanerna kommande året nu jämfört med i vårens undersökning är information och kommunikation. Att de är mer motståndskraftiga mot personalneddragningar än de flesta andra branscher beror delvis på den stora bristen på kompetens inom området i kombination med hög efterfrågan på deras tjänster. Utvecklingen inom branschen var positiv genom hela pandemin och utsikterna för de kommande åren är fortsatt positiva.

Trots stora påfrestningar under pandemin redovisade både kommuner och regioner ovanligt starka resultat både för 2020 och 2021. För 2020 förklaras detta av att det

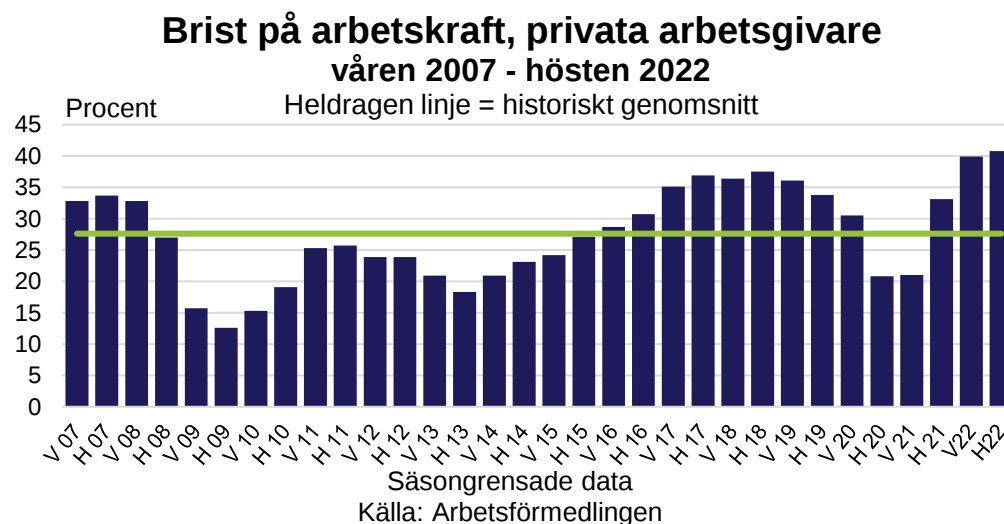
⁶ PMI Inköpschefsindex november 2022, Silf/Swedbank.

⁷ Konjunkturbarometern november 2022, Konjunkturinstitutet.

generella statsbidraget, och andra stödåtgärder som införts, varit större än de merkostnader som uppkommit till följd av pandemin. För 2021 består de starka resultaten främst av högre skatteintäkter än beräknat tack vare den starka återhämtningen på arbetsmarknaden. Den offentliga sektorn, som står för ungefär en tredjedel av arbetsmarknaden, är mer behovsstyrd än efterfrågestyrd. Totalt sett bedöms den offentliga sektorn hålla uppe sysselsättningsutvecklingen när den privata sektorn drabbas av en konjunkturedgång, men den höga inflationen och prisökningarna sätter press även på de offentliga verksamheterna framöver. Dels beror det på ökade pensionskostnader, dels ökade kostnader i verksamheterna både vad gäller varor och förväntade löneökningar.

Rekordhög brist på arbetskraft med efterfrågade kompetenser

Den höga jobbtillväxten från mitten av 2010-talet medförde en ökande brist på arbetskraft med efterfrågade kompetenser. Bristen på arbetskraft inom näringslivet dämpades dock från höga nivåer i Arbetsförmedlingens undersökning i samband med konjunkturavmattningen 2019 och sjönk sedan tydligt i samband med pandemin. Andelen arbetsgivare med brist på arbetskraft ökade därefter och hösten 2021 uppgav nästan en tredjedel av de privata arbetsgivarna att de upplevt brist på arbetskraft vid rekrytering under de senaste sex månaderna. I den senaste undersökningen, hösten 2022, uppger fyra av tio arbetsgivare inom det privata näringslivet brist på arbetskraft under de senaste sex månaderna, vilket är en rekordhög andel.

Bland industriarbetsgivarna har andelen som uppger att de upplevt brist på arbetskraft minskat successivt i de senaste två mätningarna. Hösten 2022 uppger 37 procent av arbetsgivarna brist, jämfört med toppnoteringen för näringsgrenen, 39 procent, för ett år sedan. Sammantaget för den privata tjänstesektorn har bristen fortsatt att öka de senaste två undersökningarna. I den senaste undersökningen är andelen som uppger att de upplevt brist på arbetskraft 42 procent, jämfört med 30 procent för ett år sedan. Andelen arbetsgivare med brist varierar liksom tidigare mellan olika delbranscher inom privata tjänstesektorn. I likhet med tidigare

undersökningar är bristen på utbildad arbetskraft hög inom information och kommunikation. Inom hotell- och restaurangverksamhet har bristen på arbetskraft varit utbredd sedan restriktionerna efter pandemin lättades. Många som blev arbetslösa inom hotell- och restaurangbranschen under pandemin började studera eller lämnade för arbete i andra branscher, vilket har bidragit till flaskhalsar när arbetsgivarnas behov av att återanställa ökade. Liksom tidigare är andelen som uppger brist på arbetskraft lägre inom handeln, en bransch som redan före pandemin genomgick strukturella förändringar med en transformation mot e-handel, en utveckling som förstärktes under pandemin. Den tydligaste minskningen finns inom byggverksamhet, samtidigt är det fortsatt drygt 40 procent av byggarbetsgivarna som uppger brist på arbetskraft i höstens undersökning, jämfört med den mycket höga andelen 48 procent för ett år sedan. Arbetsgivarna inom jord- och skogsbruk har länge upplevt brist på kompetens. Till följd av ett minskat inflöde av utländsk arbetskraft under pandemin ökade den upplevda bristen hos företagen inom näringen till de högsta nivåerna sedan Arbetsförmedlingens mätningar startade 2007 i våras. I höstens undersökning har andelen minskat men ligger fortfarande på en betydligt högre nivå än det historiska genomsnittet.

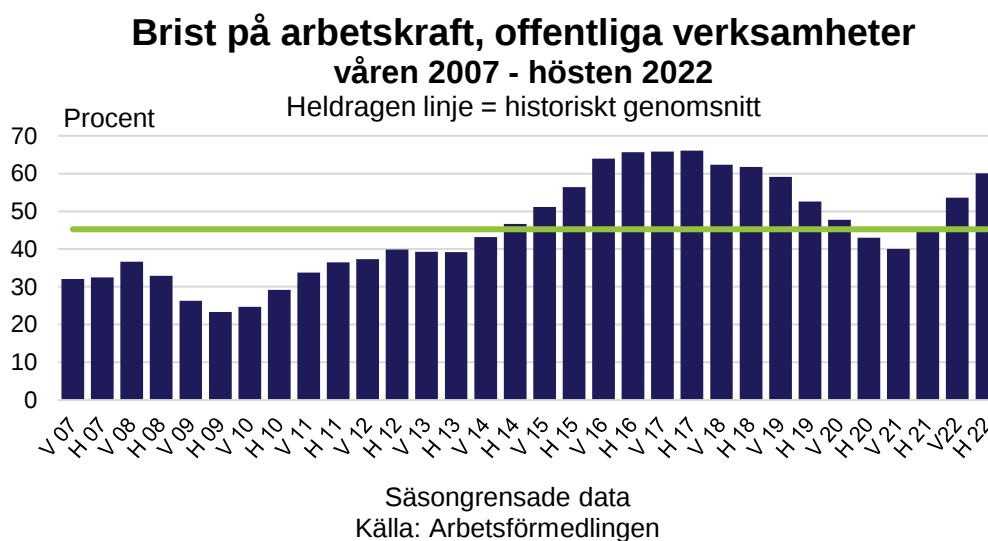
Även i Konjunkturinstitutets konfidensindikator för tredje kvartalet uppger en större andel än normalt av företagen i undersökningen brist på arbetskraft, även om andelen har minskat jämfört med kvartalet före.⁸ Närmare sex av tio av företagen inom tillverkningsindustrin redovisar brist på personal i någon form, jämfört med sju av tio i juni. Inom tjänstesektorn är det fortsatt nästan hälften av företagen som uppger brist i oktobermätningen, vilket är tydligt över det historiska genomsnittet. Inom bygg- och anläggning samt inom handel är det två av tio företag som uppger brist på arbetskraft.

Bristen på arbetskraft får konsekvenser för arbetsgivarna. I Arbetsförmedlingens undersökning hösten 2022 uppger närmare hälften av de privata arbetsgivare som har upplevt arbetskraftsbrist det senaste halvåret att de inte lyckats rekrytera överhuvudtaget. Andelen har minskat jämfört med för ett år sedan men är högre än i våras. Nästan lika stor andel uppger att rekryteringen tog längre tid än normalt. Till följd av bristen på arbetskraft justerar arbetsgivarna sina krav vid rekrytering. I den senaste undersökningen rapporterar två av tio arbetsgivare att de sänkt sina krav på utbildning medan tre av tio har sänkt sina krav på arbetslivserfarenhet.

Bland de offentliga verksamheterna är bristen på arbetskraft sedan tidigare mycket utbredd och bristen på utbildad personal utgör ett hinder för jobbtillväxten inom ett antal yrken. I höstens undersökning uppgav 60 procent av de offentliga arbetsgivarna att de har upplevt brist vid rekrytering av personal under det senaste halvåret, en andel som har ökat under det senaste året. Även om nivåerna i höstens undersökning har ökat är de lägre än rekordnivåerna under 2017, som tydligt påverkades av flyktinginvandringen 2015. Att bristen minskade i slutet av 2010-talet kan delvis förklaras av att en högre andel av de offentliga arbetsgivarna justerade sina rekryteringsprofiler och i högre grad än tidigare rekryterade stödande och

⁸ Konjunkturbarometern oktober, 2022, Konjunkturinstitutet (frågan avser en nulägesbedömning).

kompletterande kompetenser till följd av den stora bristen på arbetskraft.⁹ I höstens undersökning uppger en tredjedel av verksamheterna som upplevt brist på arbetskraft att de sänkt kraven på utbildning och 25 procent att de sänkt kraven på arbetslivserfarenhet. Bristproblematiken är mest påtaglig inom regionerna, det är dock inom staten och kommunerna som den upplevda bristen på arbetskraft vid rekrytering har stigit mest och är nu nära samma nivåer som regionerna länge har redovisat. Liksom tidigare är bristen på utbildad personal störst inom flertalet pedagogiska yrken samt inom flera vårdyrken.

Även på längre sikt bedöms bristen på arbetskraft kvarstå eftersom tillgången på utbildad arbetskraft sannolikt kommer att vara begränsad inom många yrken. Det gäller framför allt bland offentliga verksamheter. En bidragande orsak är ett för lågt tillskott av nya utbildade till yrken inom kärnverksamheterna vård, skola och omsorg. Samtidigt ökar behoven av personal till dessa verksamheter på grund av den demografiska utvecklingen med en växande befolkning med framför allt fler äldre. Den digitalisering, automatisering och gröna omställning som pågår medför också ett ökat behov av kompetenser inom teknik, data och it. De utbildningssatsningar som initierats i samband med pandemin och att fler personer har påbörjat studier skulle dock kunna bidra till ett ökat utbud av utbildad arbetskraft, vilket kan underlätta kompetensförsörjningen på sikt.

⁹ Se fördjupningsruta, *Brist på arbetskraft inom vård, skola och omsorg*, Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2018, Arbetsförmedlingen analys 2018:12.

Inskrivna arbetslösa på Arbetsförmedlingen

Antalet inskrivna arbetslösa har fortsatt att minska under 2022 men minskningen har bromsat in under andra halvan av året. Den finns redan nu tecken på en försvagad konjunktur och under 2023 bedöms Sverige gå in i en lågkonjunktur. En minskad efterfrågan på arbetskraft bedöms även få långtidsarbetslösheten att stiga på nytt under prognosperioden.

Färre arbetslösa men minskningen har bromsat in

Antalet inskrivna arbetslösa (öppet arbetslösa och sökande i program med aktivitetsstöd)¹⁰ har fortsatt att sjunka under 2022, till en lägre nivå än innan pandemin. I november summerades antalet inskrivna arbetslösa (16-64 år) till 331 000 personer vilket är 39 000 färre jämfört med för ett år sedan. Arbetslösheten har minskat bland både kvinnor och män, inrikes och utrikes födda samt bland yngre och äldre. De inskrivna arbetslösa som har lämnat för arbete är dock framför allt personer som har en gymnasial eller eftergymnasial utbildning (cirka åtta av tio). Återhämtningen på arbetsmarknaden har sammantaget varit stark och bred, men den positiva trenden med en tydligt minskad arbetslöshet har bromsat in sedan i somras.

Även långtidsarbetslösheten (personer som varit utan arbete i 12 månader eller mer) har minskat tack vare den breda återhämtningen på arbetsmarknaden, dock från historiskt höga nivåer. I slutet av november uppgick antalet inskrivna arbetslösa som varit utan arbete i tolv månader eller mer till 149 000 personer, vilket är lika många som i november 2019, det vill säga före pandemin. Under samma tidsperiod har antalet långtidsarbetslösa som andel av samtliga inskrivna arbetslösa ökat från 41 procent till 45 procent då de har minskat i en lägre takt än övriga inskrivna arbetslösa.

Utvecklingen för de som varit i arbetslöshet 24 månader eller mer har under samma period inte varit lika tydligt positiv som för de med kortare tider i långtidsarbetslöshet (12–18 mån). Därmed har de ökat som andel av det totala antalet inskrivna arbetslösa. I november uppgick antalet inskrivna arbetslösa som varit utan arbete i 24 månader eller mer till 92 000 personer. Det fortsatt höga antalet pekar på en tydlig matchningsproblematik där de arbetslösas kompetenser i hög grad inte motsvarar arbetsgivarnas efterfrågan. Det återspeglas även i Arbetsförmedlingens prognosundersökning som denna höst pekar på en ökande brist på arbetskraft med efterfrågade kompetenser bland både privata och offentliga verksamheter.¹¹ Den fortsatta strukturomvandlingen riskerar även att försvåra situationen ytterligare framöver till följd av förändrade kompetenskrav, särskilt för arbetslösa med kort utbildning. Många av dessa personer riskerar att fastna i förlängda tider av arbetslöshet vilket i sig är en försvårande faktor för att komma i

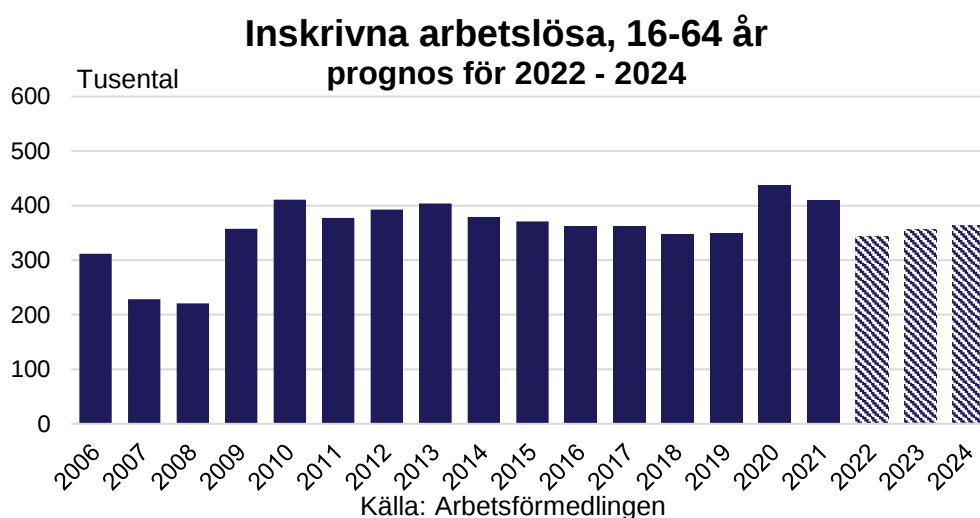
¹⁰ Läs mer om Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik i *Bilaga 3*.

¹¹ Läs mer i avsnittet *Utvecklingen på arbetsmarknaden*.

arbete. Det vittnar om ett brett behov av intensifierat stöd till ett stort antal inskrivna arbetslösa.

Arbetslösheten ökar nästa år

Arbetsmarknaden har haft en stark återhämtning under både 2021 och 2022. Många verksamheter har haft fortsatt stora behov av att både åter- och nyanställa personal vilket har bidragit till att antalet inskrivna arbetslösa har fortsatt att minska under första halvåret 2022. Därefter har minskningen i arbetslösheten stannat av som ett tidigt tecken på att konjunkturen ger avtryck på arbetsmarknaden som är på väg in i en svagare period. Till följd av den försvagade konjunkturen väntas arbetslösheten öka under 2023 och under första halvåret 2024 för att därefter sjunka igen i takt med att aktiviteten i svensk ekonomi stärks på nytt.

Under 2022 väntas antalet inskrivna arbetslösa som årsgenomsnitt uppgå till 343 000 personer eller 6,8 procent som andel av den registerbaserade arbetskraften. Antalet inskrivna arbetslösa bedöms därefter summeras till 357 000 personer under 2023 och till 363 000 personer under 2024. Som andel av den registerbaserade arbetskraften motsvarar bedömningarna en genomsnittlig arbetslöshetsnivå på 6,9 procent under både 2023 och 2024.¹²

I takt med att efterfrågan på arbetskraft dämpas framöver väntas även antalet långtidsarbetslösa öka mot slutet av prognosperioden. Det innebär att den hittills positiva trenden med en minskande långtidsarbetslöshet väntas brytas och att antalet inskrivna arbetslösa med längre tider utan arbete riskerar att återgå till en högre nivå än före pandemin mot slutet av prognosperioden.

¹² Den relativa arbetslösheten påverkas även av hur den registerbaserade arbetskraften utvecklar sig, där en stor sysselsättningsstillväxt kan hålla tillbaka den procentuella arbetslösheten från att öka trots att den antalsmässiga arbetslösheten ökar under samma år. Läs mer i bilaga 3 *Om Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik*.

	Antal inskrivna arbetslösa 16-64 år	Arbetslöshetsnivå som andel av den registerbaserade arbetskraften
2020	437 000	8,5 procent
2021	409 000	7,9 procent
P2022	343 000	6,8 procent
P2023	357 000	6,9 procent
P2024	363 000	6,9 procent

Källa: Arbetsförmedlingen och SCB (RAMS)

Under prognosperioden finns det stora osäkerheter som kan påverka utfallet kontra nuvarande bedömningar. Inte minst handlar det om en osäkerhet kring inflationsutvecklingen framöver i kombination med stigande boräntor som urholkar hushållens konsumtionsutrymme.¹³

Arbetslösheten varierar stort mellan olika län

Det finns stora regionala skillnader som påverkar arbetslöshetsnivåerna mellan olika län. Skillnaderna i arbetslöshet förklaras bland annat av tillgången på utbildad arbetskraft, branschsammanställning samt graden av specialisering. Under pandemin ökade arbetslösheten i hela landet och särskilt tydligt i storstadsområdena runt Stockholm och Göteborg. Därefter har arbetslösheten minskat i samtliga län. Minskningstakten skiljer sig dock åt i olika delar av landet. Det beror till viss del på att pandemin drabbade länen olika hårt och att återhämtningen därmed har skett från olika nivåer.

Framöver väntas arbetslösheten öka i majoriteten av länen. Endast i tre län, Västerbotten, Jämtland och Norrbotten, väntas arbetslösheten vara marginellt lägre under 2024 jämfört med 2022. Det hänger samman med att norra delarna av Sverige bedöms ha ett starkare utgångsläge under kommande konjunkturedgång med relativt låga elpriser samt stora industrietableringar med omfattande rekryteringsbehov. Södra delarna av Sverige bedöms omvänt få ett jämförelsevis tuffare läge under prognosperioden.¹⁴

Antalet inskrivna arbetslösa unga ökar när ekonomin försvagas

Ungdomar är en konjunkturkänslig grupp på arbetsmarknaden. Det blev särskilt tydligt under pandemin när arbetsmarknadsläget försämrades avsevärt för dessa då många unga är verksamma inom branscher som krisen slog särskilt hårt mot, såsom hotell- och restaurangbranschen samt handeln. Unga har dessutom i större uträkning inte hunnit etablera sig på arbetsmarknaden jämfört med andra samt att många har tillfälliga anställningar. Det i sig gör att unga löper en större risk för uppsägning i händelse av konjunkturedgångar som därmed oftast drabbar dem i ett tidigare skede än andra. Omvänt gäller att unga oftast har ett relativt starkt

¹³ Läs mer i avsnittet *Svensk Ekonomi*.

¹⁴ Läs mer i rapporten *Regionala Utsikter hösten 2022, Arbetsförmedlingen analys 2022:19*.

utgångsläge när ekonomin stärks. Återhämtningen på arbetsmarknaden har fram tills nu gynnat ungdomar på ett tydligt sätt. I slutet av november uppgick antalet inskrivna arbetslösa ungdomar till drygt 38 000 personer. Det kan jämföras med 46 000 personer samma månad för ett år sedan. Sammantaget har antalet inskrivna arbetslösa ungdomar därmed minskat med 16 procent under det senaste året, vilket kan jämföras med 10 procent bland det totala antalet inskrivna arbetslösa under samma tidsperiod. När ungdomsarbetslösheten var som högst under åren 2009-2014 var samtidigt ungdomskullarna i befolkningen som störst, varpå de därefter har minskat till en lägre nivå och så även arbetslösheten. Minskningen i ungdomsarbetslösheten är jämnt fördelad över både kvinnor och män. Det förbättrade arbetsmarknadsläget har dock inte kommit alla arbetslösa ungdomar till del. Minskningen i ungdomsarbetslösheten har framför allt skett bland dem som har minst en gymnasieutbildning, och som därmed bedöms stå närmare arbetsmarknaden. Ungdomar som inte har slutfört sin gymnasieutbildning bedöms även framöver få en svårare situation på arbetsmarknaden.

I takt med att den ekonomiska aktiviteten bromsar in och efterfrågan på arbetskraft avtar framöver bedömer Arbetsförmedlingen att ungdomsarbetslösheten ökar från tidigare historiskt låga nivåer. Antalet inskrivna arbetslösa ungdomar 18–24 år bedöms uppgå till i genomsnitt 39 000 personer under 2022. För 2023 är motsvarande bedömning närmare 42 000 personer och under 2024 beräknas ungdomsarbetslösheten uppgå till 43 000 personer. Det motsvarar genomsnittliga arbetslöshetsnivåer på 8,3 procent under 2022, 8,3 procent 2023 och 8,1 procent 2024 som andel av den registerbaserade arbetskraften.¹⁵

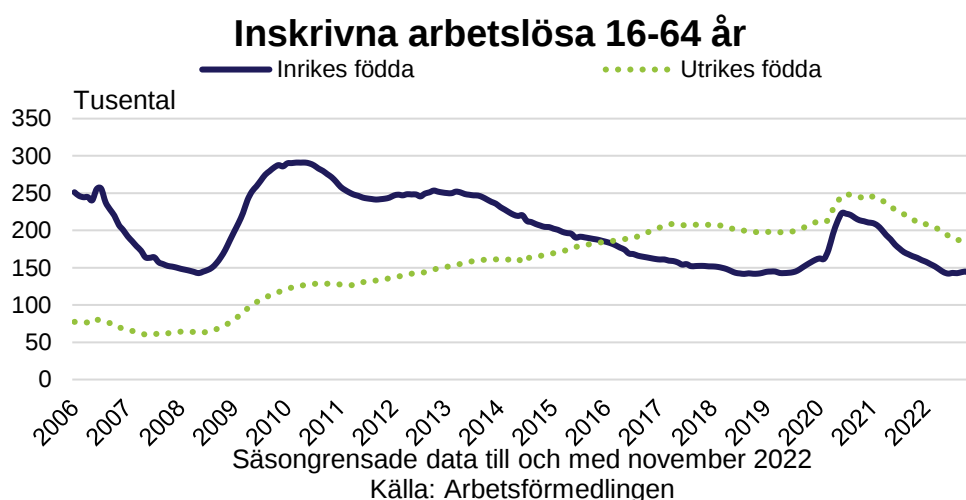
¹⁵ Den relativa arbetslösheten påverkas även av hur den registerbaserade arbetskraften utvecklar sig, där en stor sysselsättningsstillväxt kan hålla tillbaka den procentuella arbetslösheten från att öka trots att den antalsmässiga arbetslösheten ökar under samma år. Läs mer i bilaga 3 *Om Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik*.

	Antal inskrivna arbetslösa ungdomar 18-24 år	Arbetslöshetsnivå som andel av den registerbaserade arbetskraften
2020	62 000	11,6 procent
2021	53 000	10,3 procent
P2022	39 000	8,3 procent
P2023	42 000	8,3 procent
P2024	43 000	8,1 procent

Källa: Arbetsförmedlingen och SCB (RAMS)

Minskningen har bromsat in bland både inrikes och utrikes födda

Antalet utrikes födda bland de inskrivna arbetslösa ökade till en rekordnivå under pandemin. Som mest uppgick antalet till 251 000 personer i slutet av juli 2020. Arbetslösheten steg samtidigt även på ett tydligt sätt bland inrikes födda vilket medförde att andelen utrikes födda minskade under krisens inledande fas. Därefter har återhämtningen på arbetsmarknaden gynnat båda grupperna, dock har minskningen varit större bland inrikes födda. Minskningen i arbetslöshet har dock bromsat in bland både inrikes och utrikes födda sedan sommaren.¹⁶ I slutet av november uppgick antalet utrikes födda bland de inskrivna arbetslösa till 191 000 personer. Det motsvarar en arbetslöshetsnivå på 16,3 procent. Av dessa var närmare 154 000 personer, eller 81 procent, födda i ett land utanför Europa. Utrikes födda utgör därmed 58 procent av det totala antalet inskrivna arbetslösa, vilket är en kraftig överrepresentation i förhållande till att 25 procent av befolkningen 16–64 år var utrikes födda år 2021 enligt SCB:s befolkningsstatistik. Antalet inrikes födda uppgick till 138 000 personer i slutet av november, vilket motsvarar en arbetslöshetsnivå på 3,6 procent.

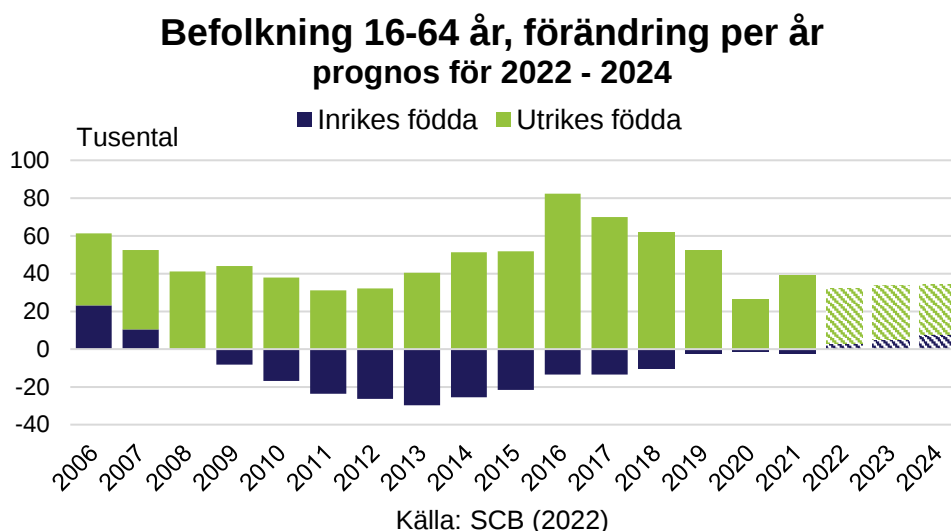

¹⁶ Under perioden juli – oktober 2022 finns det vissa brister i uppgifterna om födelseland i Arbetsförmedlingens registerdata. Det påverkar fördelningen av inrikes respektive utrikes födda i statistiken och innebär att antalet utrikesfödda är något för lågt och inrikes födda är något för högt under dessa månader.

Hur många flyktingar från Ukraina som kommer till Sverige är svårt att estimerar. Enligt statistik från Migrationsverket hade nära 50 000 personer ansökt om skydd enligt massflyktsdirektivet i slutet av november 2022. Antalet ukrainare som skrivit in sig på Arbetsförmedlingen har hittills varit relativt få vilket inte haft någon större påverkan på arbetslöshetssiffrorna totalt sett.

Utrikes födda står för tillskottet till arbetskraften

Den demografiska utvecklingen påverkar utbudet på arbetsmarknaden. Hur arbetskraftens storlek utvecklas beror både på befolkningsutvecklingen och arbetskraftsdeltagandet. Sedan flera år tillbaka har den inrikes födda befolkningen i yrkesaktiv ålder, 16–64 år, minskat kontinuerligt. Utvecklingen beror på att inflödet av yngre personer har varit betydligt lägre än utflödet av äldre personer bland den inrikes födda befolkningen. Befolkningen har trots detta totalt sett ökat starkt under samma period tack vare tillskottet från utrikes födda, som under perioden 2008–2021 har stått för hela ökningen. Befolkningsökningen har dock slagit av på takten de senaste åren jämfört med tidigare år.

Enligt SCB:s senaste befolkningsprognos från april 2022 kommer den inrikes födda delen av befolkningen öka marginellt under prognosperioden 2022–2024. Det är i så fall den första ökningen sedan 2007. Utrikes födda i åldern 16–64 år beräknas samtidigt öka med 84 000 personer under 2022–2024, vilket kan jämföras med en ökning på 16 000 personer bland inrikes födda under samma period. Det innebär att utrikes födda kommer att stå för 84 procent av befolkningsökningen, och därmed utgöra majoriteten av tillskottet till arbetskraften under prognosperioden.

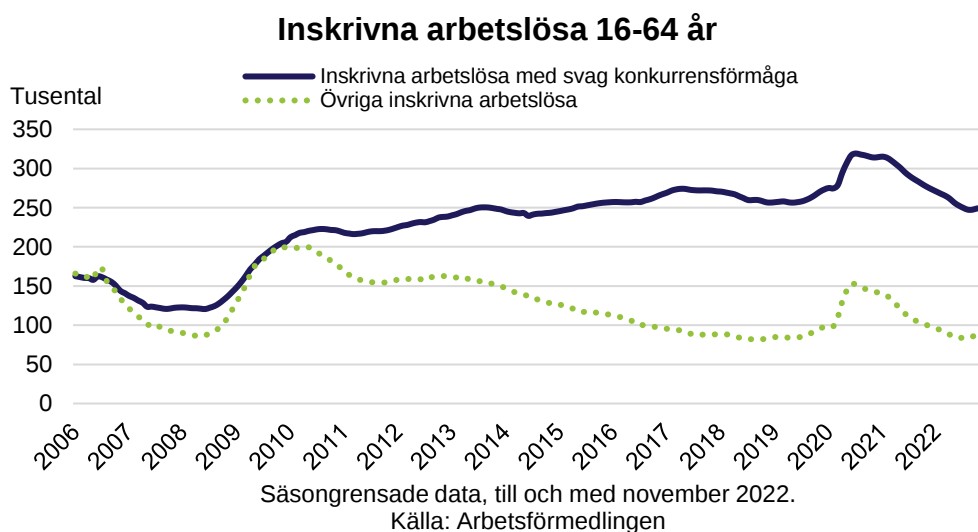
Svårare situation för arbetslösa med svag konkurrensförmåga

Under flera års tid har det blivit mer och mer tydligt att vissa grupper av arbetssökande i genomsnitt har svårare att komma i arbete. Arbetsförmedlingen har identifierat fyra grupper med svagare konkurrensförmåga, som i genomsnitt har

längre tider utan arbete.¹⁷ Dessa grupper är stora och heterogena så det betyder inte nödvändigtvis att alla som tillhör någon av grupperna har en svag konkurrensförmåga på arbetsmarknaden.

Sedan finanskrisen 2007–2009 har trenden varit att antalet arbetslösa som tillhör en eller flera grupper med svagare konkurrensförmåga har ökat över tid medan de som inte tillhör någon av dessa grupper i stället har minskat. Således har andelen arbetslösa som tillhör någon grupp med svagare konkurrensförmåga ökat. Just under pandemin försämrades arbetsmarknaden brett vilket också påverkade starkare grupper på arbetsmarknaden hårt. Relativt sett ökade arbetslösheten mer i de starkare grupperna vilket fick andelen arbetssökande med svag konkurrensförmåga att minska. Eftersom arbetslösa i de starkare grupperna normalt sett också återhämtar sig snabbare på arbetsmarknaden började andelen än en gång att öka efter att toppen under pandemin var passerad.

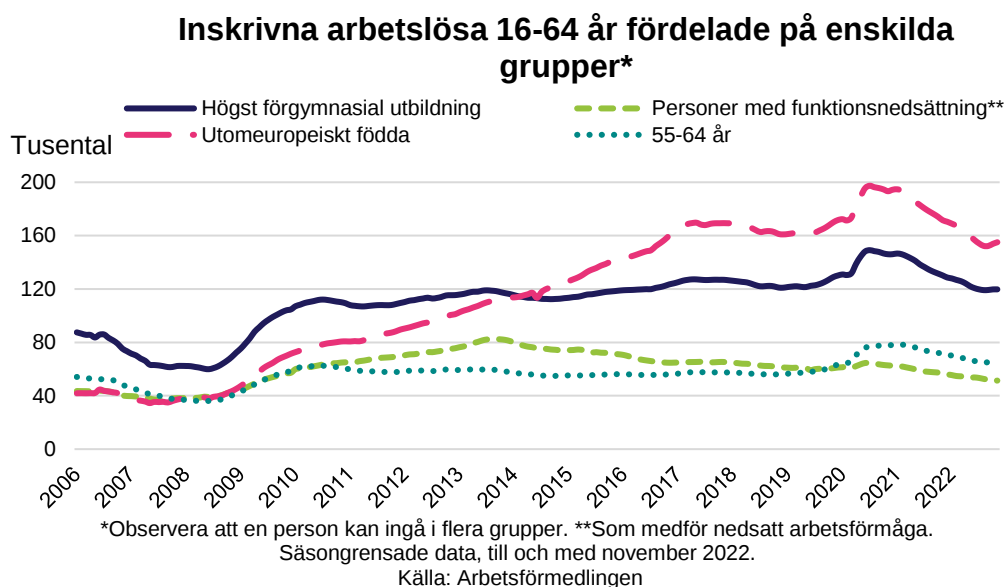
Nära tre av fyra inskrivna arbetslösa tillhör någon grupp med svag konkurrensförmåga. När arbetsmarknaden än en gång börjar försvagas har andelen börjat minska något igen de senaste månaderna. När arbetslösheten ökar bland personer med starkare förankring på arbetsmarknaden ökar även konkurrensen om jobben och de arbetslösa med svagare konkurrensförmåga får det än svårare på arbetsmarknaden.

Bland grupperna med svagare konkurrensförmåga är det personer som är födda utanför Europa som har ökat mest sedan finanskrisen. Arbetslösheten är visserligen betydligt högre inom denna grupp än totalt i åldern 16–64 år, men ytterligare en förklaring är att befolkningen har ökat tydligt inom denna grupp efter den stora migrationsvågen under 2010-talet. Under pandemin var det inom denna grupp som antalet inskrivna arbetslösa ökade mest, men procentuellt sett var det de över 55 år som ökade mest.

¹⁷ Grupperna är personer som saknar gymnasial utbildning, är födda utanför Europa, är äldre än 55 år eller har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

Inskrivna arbetslösa över 55 år är den enda av de fyra grupperna som ännu inte har gått under nivån före pandemin. Den grupp som hittills har ökat mest, i samband med den senaste tidens försvagning i konjunkturer och på arbetsmarknaden, är de som är födda utanför Europa. Jämförelser mellan grupperna med svagare konkurrensförmåga bör dock göras med försiktighet då en person kan tillhöra fler än en av grupperna.

Kärvare arbetsmarknad för arbetslösa med kort utbildning

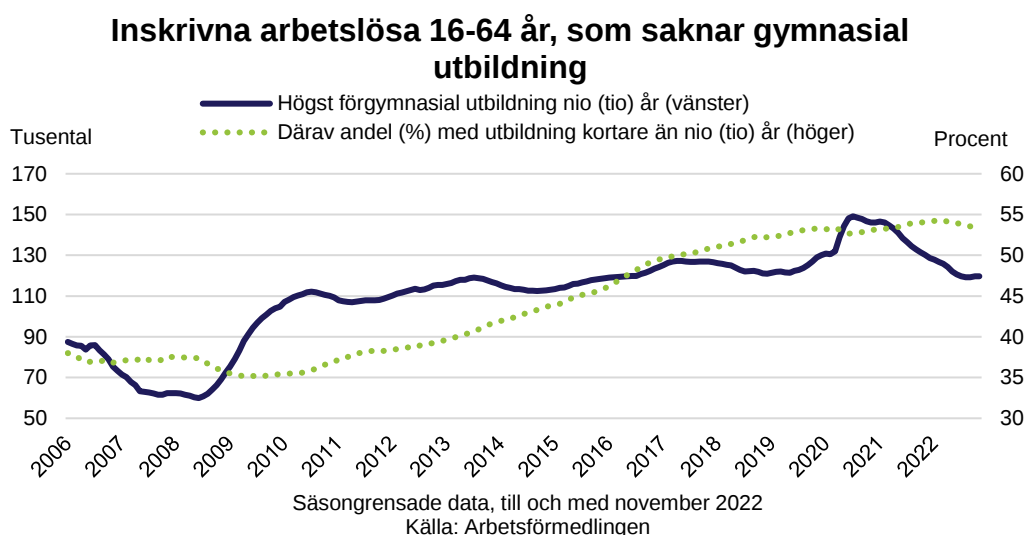
En fullföljd gymnasial utbildning utgör en vattendelare på den svenska arbetsmarknaden och spelar en avgörande roll för möjligheten för en fast etablering. Att utbildningsnivån är viktig syns i skillnaderna i relativ arbetslöshet inom grupper med olika utbildningsnivåer. Arbetslösheten som andel av den registerbaserade arbetskraften var i november 21,4 procent bland de som saknade gymnasieutbildning. Det kan jämföras med 5,3 respektive 4,2 procent bland de som har en gymnasial respektive eftergymnasial utbildning. Skillnaderna mellan dessa grupper beror dock inte endast på olika utbildningsnivå. Personer kan tillhöra flera grupper med svagare konkurrensförmåga och en stor del av de som saknar gymnasial utbildning är också födda utanför Europa vilket medför att skillnader i svenska språket kan vara ytterligare en del av förklaringen.

Sett till hela befolkningen i åldern 16–64 år var det 18 procent som saknade gymnasial utbildning år 2021 enligt SCB:s befolkningsstatistik. Antalet inskrivna arbetslösa som saknade gymnasieutbildning var 119 000 i november, vilket utgör mer än en tredjedel av alla inskrivna arbetslösa och påvisar gruppens överrepresentation bland inskrivna arbetslösa.

Att arbetsmarknaden har försvagats något framgår bland annat av att antalet i denna grupp har ökat de senaste månaderna. De senaste årens ökande trend av antal inskrivna arbetslösa som saknar gymnasial utbildning drivs till stor del av ett ökat

antal personer som har en kortare utbildning än nio (tio) år. Det syns tydligt i dessa personers ökande andel av gruppen inskrivna arbetslösa som saknar gymnasial utbildning. Denna ökning drivs av personer som är utrikes födda medan antalet med kortast utbildning i stället har minskat bland inrikes födda.

De med kortast utbildning har ofta en lång väg till arbete på den relativt avancerade svenska arbetsmarknaden, med höga krav på utbildningsnivå, och de utgör nu mer än hälften av de inskrivna arbetslösa som saknar gymnasial utbildning. Gruppen inskrivna arbetslösa som saknar gymnasial utbildning har således successivt tappat konkurrensförmåga över tid. Andelen med kortare utbildning än nio (tio) år har minskat något i närtid, som en konsekvens av att arbetsmarknaden försvagats även för personer med starkare ställning på arbetsmarknaden, men det innebär också att konkurrensen om de återstående jobben hårdnar och de får det än tuffare på arbetsmarknaden.

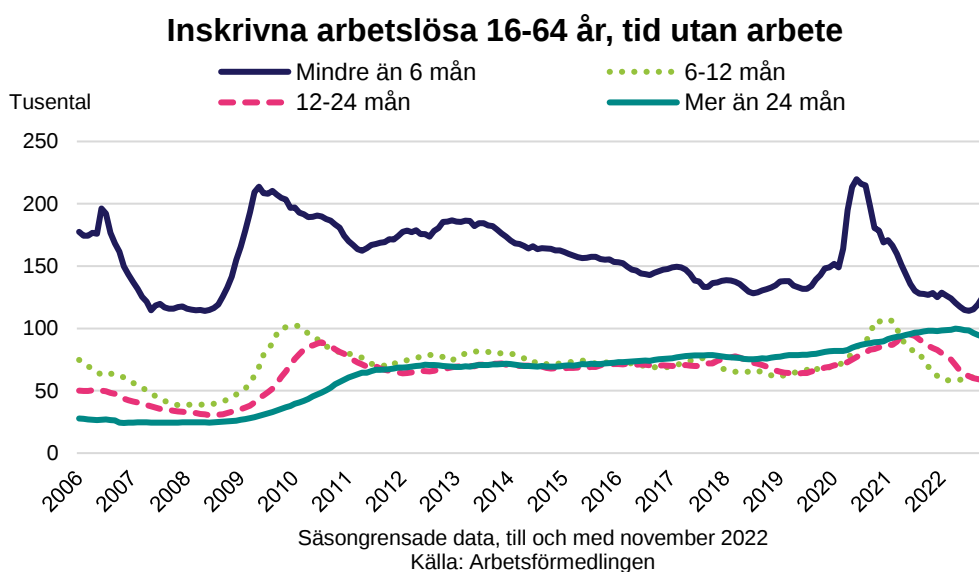
Långtidsarbetslösheten ökar med eftersläpning

Antalet långtidsarbetslösa, de som varit utan arbete i mer än 12 månader, ökade i kölvattnet av pandemin, men har därefter minskat under den efterföljande starka återhämtningen på arbetsmarknaden. Ända sedan i juli förra året har antalet långtidsarbetslösa minskat och i november var antalet på samma nivå som i slutet av 2019. Både upp- och nedgångar av långtidsarbetslösheten sker ofta med en eftersläpning från det totala antalet inskrivna arbetslösa. Vid försämrad arbetsmarknad tar det tid innan det ökade antalet arbetslösa blir långtidsarbetslösa och omvänt krävs det längre tider av stark arbetsmarknad för att utvecklingen ska vända neråt igen eftersom de långtidsarbetslösa ofta står längre bak i jobbkön. Långa tider utan arbete är en försvårande omständighet i sig vilket medför att det för grupper med längre tider av arbetslöshet finns risk att nivån permanent blir högre än vad den var innan en uppgång.

Bland de långtidsarbetslösa är det framför allt de med kortare inskrivningstider som har minskat. Det syns bland annat i att antalet inskrivna som varit arbetslösa i 24

månader eller mer fortsatte att öka fram till och med april i år. Sedan maj i år har dock även denna grupp minskat, men minskningen kommer från en historisk hög nivå och inom grupper med än längre tider utan arbete fortsätter antalet att öka.

Ett av de tydligaste tecknen på att arbetsmarknadens styrka har börjat att avta är att antalet inskrivna arbetslösa med mindre än sex månader utan arbete har börjat öka sedan i somras. Minskningen av de som varit utan arbete i 6–12 månader bromsade visserligen in redan i början av året, men än syns inga ökningar för varken denna grupp eller de som varit utan arbete i 12–24 månader respektive mer än 24 månader.

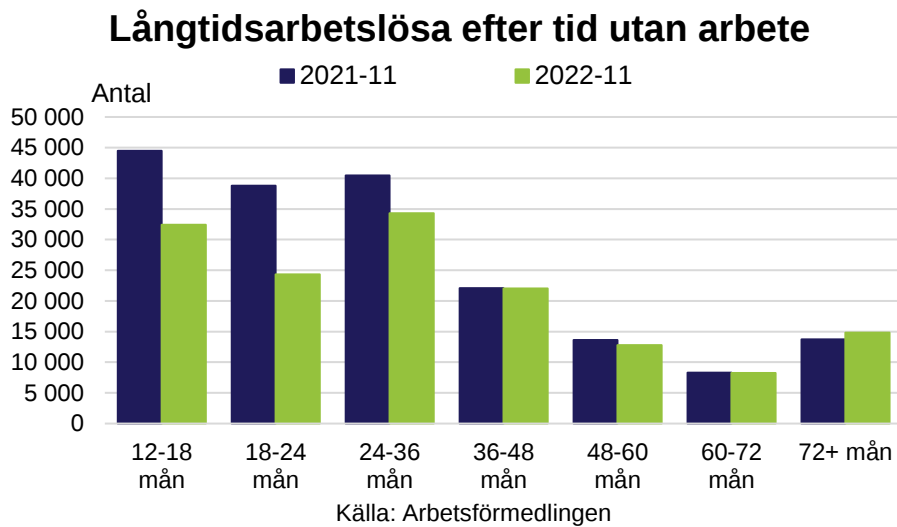

De två grupperna med kortast tider utan arbete utgör det potentiella inflödet till långtidsarbetslöshet. Antalet inom båda dessa grupper är något lägre än före pandemin. Dessutom bedömer Arbetsförmedlingen att arbetsmarknaden inte kommer försämrats i lika stor utsträckning som under pandemin. Sammantaget innebär det att långtidsarbetslösheten väntas börja öka under prognoshorisonten men inte i paritet med ökningen under pandemin. Dock bör det poängteras att situationen trots det blir tuffare för de som redan idag är långtidsarbetslösa när arbetsmarknaden försvagas. Det blir konsekvensen eftersom konkurrensen om jobben ökar när antalet inskrivna arbetslösa ökar även inom grupper med starkare konkurrensförmåga och med kortare tider utan arbete.

Långa tider i arbetslöshet försvårar möjligheterna

Trots att långtidsarbetslösheten har minskat totalt sett har det förbättrade arbetsmarknadsläget inte kommit alla till del. Det blir särskilt tydligt vid en finare nedbrytning av långtidsarbetslösheten efter olika tidsperioder utan arbete (se diagrammet på nästa sida). Som tidigare nämnts är det framför allt personer med relativt kortare tider i långtidsarbetslöshet som haft en positiv utveckling i jämförelse med de med de allra längsta tiderna. I takt med att långtidsarbetslösheten totalt sett väntas öka under slutet av prognosperioden finns en överhängande risk att det över

tid även sker en förskjutning i långtidsarbetslösheten mot förlängda tider utan arbete. Det är allvarligt då förlängda tider i arbetslöshet i sig försvårar möjligheterna att komma i arbete igen.

För att bryta utvecklingen där fler fastnar i längre tider av arbetslöshet behövs ett aktivt stöd och att rätt insatser sätts in i rätt tid. Det handlar till stor del om utbildning, men också om att sänka trösklarna på arbetsmarknaden genom olika typer av subventionerade anställningar. För de som står allra längst ifrån krävs det dessutom ofta en kedja av insatser för att bryta arbetslösheten. Läs mer i avsnittet *Utmaningar på arbetsmarknaden*.

Utmaningar på arbetsmarknaden

Svensk ekonomi bedöms gå in i en lågkonjunktur under 2023 med ökande arbetslöshet som följd. De som redan tidigare hade svårt att etablera sig på arbetsmarknaden får det svårare och långtidsarbetslösheten väntas öka. Trots att arbetslösheten bedöms stiga nästa år väntas samtidigt bristen på kompetens vara fortsatt hög. Utmaningarna att hantera obalanserna på arbetsmarknaden bedöms därmed bestå under prognosperioden.

Antal arbetslösa ökar och fler befaras bli långtidsarbetslösa

Antalet långtidsarbetslösa, personer som varit utan arbete i mer än tolv månader nådde sin högsta nivå (cirka 190 000 personer) under sommaren 2021. Därefter har långtidsarbetslösheten minskat under återhämtningen efter pandemin. I takt med att arbetslösheten väntas öka under nästa år, bedöms även antalet långtidsarbetslösa stiga på nytt. I november 2022 uppgick antalet långtidsarbetslösa till knappt 150 000 personer. Nästan 85 procent av dessa bedöms ha en svagare ställning på arbetsmarknaden. Samtidigt uppgick antalet arbetslösa som varit utan arbete i mer än 24 månader till nästan 92 000 personer i november 2022, vilka inte heller har minskat i lika stor utsträckning som övriga under återhämtningen efter pandemin. Antalet inskrivna med längre tider i arbetslöshet bedöms öka i slutet av prognosperioden, som sträcker sig till och med 2024, och riskerar därmed att bidra till en högre strukturarbetslöshet.

Då konjunkturen bedöms försvagas tydligt framöver, är det centralt att rikta insatser mot personer som riskerar att hamna i långtidsarbetslöshet men även att jobba målinriktat med de som redan hamnat i långtidsarbetslöshet. För att motverka ett ökat inflöde i långtidsarbetslöshet handlar det i stor uträkning om att sätta in rätt insats i rätt tid. Därför är det viktigt att Arbetsförmedlingen ges förutsättningar för att ha beredskap för en sämre utveckling och större ökning av antalet arbetslösa än vad som bedöms i denna prognos. Samtidigt behöver fler långtidsarbetslösa ta del av utbildningsinsatser för att öka sina chanser att etablera sig på arbetsmarknaden på sikt. Många som står längre ifrån arbetsmarknaden behöver också gå till olika former av subventionerade anställningar, exempelvis nystartsjobb och introduktionsjobb. Det är särskilt viktigt att även offentlig sektor erbjuder subventionerade anställningar eftersom de har en stor bredd av yrken och stor potential att på sikt förbättra etableringen på arbetsmarknaden för många, inte minst kvinnor, som idag har svag ställning på arbetsmarknaden. Forskningen har visat att subventionerade anställningar generellt är den mest effektiva insatsen för att bryta långtidsarbetslöshet.¹⁸ Genom dessa erhålls exempelvis arbetslivserfarenhet, språkutbildning och nätverk vilket förbättrar chanserna på arbetsmarknaden. Subventionerade anställningar kan även ge effekter i påföljande led där effekten kan mätas som en progression, det vill säga ett stegvist närmande mot arbetsmarknaden.¹⁹ Det innebär att det för många kan ta lång tid att varaktigt

¹⁸ Se exempelvis rapporten *Arbetsmarknadsetablering av nyanlända lågutbildade flyktingar*, IFAU 2020:21

¹⁹ Läs mer i rapporten *Att studera progression - en kartläggning av vägen genom insatser till arbete*, Arbetsförmedlingen analys 2022:12

etableras på arbetsmarknaden. Ett intensivt matchningsarbete är resurskrävande men kan ge positiva effekter på sikt, inte minst för utrikes födda kvinnor som står långt ifrån arbetsmarknaden.²⁰ Även Etableringsjobben, som parterna nyligen har enats om, är en åtgärd som kan bidra till att minska antalet långtidsarbetslösa.²¹

Under de kommande åren krävs en kombination av olika åtgärder inom arbetsmarknadspolitiken, men också inom andra politikområden. För att fler varaktigt ska etablera sig på arbetsmarknaden behöver betydligt fler än idag stärka sin formella kompetens, framför allt inom det reguljära utbildningsväsendet. Detta är särskilt viktigt i en konjunkturedgång för att förbättra möjligheterna att stå rustade när konjunkturen vänder.

Trots att arbetslösheten ökar består bristen på kompetens

Efterfrågan på arbetskraft ökade markant under återhämtningen efter pandemin. Arbetsförmedlingens enkätundersökning visar att svårigheterna att rekrytera rätt kompetens har varit stora under det senaste året. När nu ekonomin går mot lågkonjunktur med ökande arbetslöshet bedöms ändå svårigheterna att rekrytera rätt kompetens att bestå under prognosperioden. Detta beroende på de tydliga obalanser som har funnits på den svenska arbetsmarknaden under lång tid. Den stora bristen på kompetens medför att arbetsgivarna i större utsträckning värnar om att behålla sin personal även vid en konjunkturavmattning, vilket kan bidra till att uppgången av arbetslösheten bromsas. Kompetenskraven har förändrats i takt med struktumvandlingen och en alltmer avancerad arbetsmarknad ställer högre krav på arbetskraftens kompetenser. Det blir därför centralt att underlätta samt att motivera och vägleda fler till utbildning som leder till arbete. Mer flexibla möjligheter för utbildning, omställning och kompetensutveckling är därför nödvändiga. Det nya omställningsstudiestödet är en möjlighet för personer som behöver komplettera sin kompetens för att stärka sin långsiktiga konkurrensförmåga på arbetsmarknaden.

En stor utmaning för Arbetsförmedlingen och kommunerna framöver är att öka antalet arbetslösa som påbörjar reguljär utbildning. Det gäller inte minst för personer med en kort utbildningsbakgrund. En fullföljd gymnasieutbildning är fortsatt den enskilt viktigaste faktorn för att varaktigt etablera sig på svensk arbetsmarknad. Det visar sig bland annat genom att personer som saknar gymnasial utbildning är överrepresenterade bland de inskrivna arbetslösa på Arbetsförmedlingen. För andra kan det handla om att bredda sitt sökområde yrkesmässigt eller geografiskt till områden på arbetsmarknaden där utbudet inte är tillräckligt för att tillgodose efterfrågan.

Även arbetsgivarna har ett stort ansvar för att bidra till att bryta utvecklingen och underlätta den långsiktiga kompetensförsörjningen. Det handlar bland annat om att förbättra arbetsvillkoren för att kunna behålla befintlig personal och attrahera fler personer till utbildningar kopplade till bristyrken. Men det kan också handla om att

²⁰ Läs mer i rapporten *Matchningsinsatser för personer som nyligen fått uppehållstillstånd – Slutrapport från socialfondsprojektet Jämställd Etablering*, Arbetsförmedlingen analys 2022:10.

²¹ Läs mer i rapporten *Nya åtgärder inom arbetsmarknadspolitiken: etableringsjobb*, Arbetsförmedlingens återsrapportering 2020.

se till vilka kompetenser som verksamheten faktiskt är i behov av samt att förhålla sig flexibelt till krav på erfarenhet eller utbildning vid rekrytering där så är möjligt. Arbetsgivare behöver också erbjuda kontinuerlig kompetensutveckling för att främja möjligheterna till livslångt lärande.

Arbetsförmedlingen arbetar målmedvetet för att kunna erbjuda en likvärdig service i hela landet. Att säkra en ändamålsenlig lokal närvaro i olika former, i egen regi, genom servicekontor eller genom samverkan med kommuner och lokala näringslivet, är en viktig komponent för att lyckas med detta. En väl fungerande samverkan med kommuner och andra aktörer inom arbetsmarknadspolitiken område är en grundläggande förutsättning för att kunna ge stöd till arbetssökande.

Fördjupning: En annorlunda global kris

Den snabba ekonomiska globaliseringen sedan slutet av förra seklet har drivits på av ökad handel, avreglerade finansiella marknader och uppbyggnaden av internationella värdekedjor. Den ekonomiska integrationen har också inneburit flera större internationella ekonomiska kriser men efter 1970-talets oljekris har samtliga haft direkta kopplingar till finansmarknaderna, fram till den nuvarande utbudskrisen. Den så kallade levnadskostnadskris som världsekonomin nu hamnat i utmärks av flera grundläggande skillnader mot de fastighets-, it-, finans- eller skuldkriser som återkommande skakat om en annars långsiktigt stabil global BNP-tillväxt. En slående skillnad är hur arbetsmarknaden påverkats under det inledande krisförloppet, när inflationen överraskat med att snabbt spridas mellan både länder och sektorer. Över lag har ländernas arbetsmarknader förblivit starka, präglade av kompetensbrist och utan att arbetslösheten ökat påtagligt. I stället för snabbt stigande arbetslöshet är det i första hand prisökningar som så här långt drabbat ländernas ekonomi, vilket innebär att krisen slagit bredare genom att i stort sett samtliga hushåll påverkats. Det kan jämföras med finanskrisen 2007-2009, som i första hand drabbade de som blev arbetslösa. De utgjorde en mindre andel av befolkningen men ekonomiskt var den individuella kostnaden av att förlora arbetet stor.

Det annorlunda krisförloppet visar sig också i svenska indikatorer. De visar en rekordstor ökning i hushållens pessimism gällande den närmaste framtiden, men ökningen domineras helt av individer som förutser att deras ekonomi kommer att bli "något sämre" medan de som redogör för en "mycket sämre" framtid utgör en liten minoritet.²² Samtidigt har såväl företagens anställningsplaner som deras bedömning av efterfrågeläget tills nyligen dröjt sig kvar på historiskt höga nivåer. Den nuvarande situationen kännetecknas på så sätt av ett delvis omvänt förlopp än det de senaste årtiondenas kriser vant oss vid. Även om hushåll drabbats brett har de enskilt drabbats i relativt begränsad utsträckning. Det återstår att se hur stor effekt det slutligen får på den samlade efterfrågan i ekonomin och företagens framtidsutsikter.

Åter en utbudskris, men nya förutsättningar

Även om 1970-talets utbudskris också var en bränslekris som bröt ut efter ett anfallskrig (i Mellanöstern) finns det två viktiga skillnader. Å ena sidan är det nuvarande förloppet mer komplicerat och svårare att förutse, å andra sidan finns det idag bättre institutionella förutsättningar för att begränsa krisens längd och

²² Se "FAKTA – Perspektiv på det låga konsumentförtroendet", Riksbanken (2022, s. 37) för en närmare analys av indikatorernas olika komponenter.

men lade på så sätt grunden för en kommande efterfrågeökning som inte kunde matchas av utbudet av vare sig varor eller tjänster när pandemirestriktionerna väl släpptes. Prisökningarna hade därmed börjat ta fart när den ryska invasionen av Ukraina introducerade ytterligare störningar i de globala värdekedjorna. Även om de störningarna var tydligt avgränsade till delar av bränsle- och livsmedelsmarknaden har de fortplantat sig geografiskt och till andra sektorer. Medan 1970-talskrisen grundade sig i ett starkare oljeberoende för världsekonomin är den nuvarande krisens förlopp svårare att förutse eftersom det har sin grund i störningar som sprider sig genom svåröverblickbara värdekedjor.

Komplexiteten som under lång tid byggts in i världshandeln innebär svårigheter att prognosticera inflationen. Däremot har det sedan 1980- och 1990-talet också etablerats ekonomisk-politiska institutioner som ger goda möjligheter att undvika den utdragna kostnadskris som hade sitt ursprung i att Opec-länderna ströp exporten av olja till västvärlden i början av 1970-talet. Med politiskt oberoende inflationsmål och rörliga växelkurser har ledande centralbanker nu goda förutsättningar att samordnat angripa ökningen och spridningen av inflationen. Det underlättas av att det i allmänhet också finns svagare institutionella kopplingar mellan inflation och lönebildning.²³ Inte minst finns det viktiga lärdomar från 1970-talets utbudskris som tagit en självklar plats i den ekonomiska debatten samtidigt som finans- och penningpolitiken ständigt utvärderas och revideras. Liksom i första skedet av krisförloppet under 1970-talet kännetecknas inte en utbudskris av ett inledande kraftigt efterfrågefall, där den ekonomiska politiken sedan utformas för att stimulera efterfrågan. Nu handlar det om att genomföra samordnade finans- och

²³ Se Riksbankens (2022, s. 55-58) "FÖRDJUPNING - De ekonomisk-politiska ramverken underlättar en återgång till målet" för en genomgång av de institutionella skillnaderna jämfört med under den förra utbudskrisen.

penningpolitiska åtgärder som *dämpar* efterfrågan i ekonomin. Det speciella är därmed att efterfrågan stramas åt av den ekonomiska politiken i stället för att vara krisens själva ursprung. Utmaningen är att balansera mellan dämpningen av skenande inflation och risken att dra ner världsekonomin i en utdragen lågkonjunktur.

Fokus skiftar från USA till Europa

Den viktigaste lärdomen från 1970-talets utbudskris är att centralbankerna måste agera snabbt och resolut för att undvika att prisökningarna får fäste i de långsiktiga inflationsförväntningarna. I en miljö med höga prisökningarna är risken för spridningseffekter större, eftersom ökat inflationsfokus även ger ökat fokus bland aktörer på att kompensera för eventuella framtida kostnadsökningar. I en välintegrerad världsekonomi har det också varit viktigt att ledande centralbanker agerar samordnat för att bryta inflationsdrivande pris-löne-spiraler. Det har i stor utsträckning skett men två andra viktiga faktorer är att också den pågående lönebildningen och utformningen av finanspolitiken ska verka i samma riktning.²⁴

Centralbankernas snabba räntehöjningar i år beror delvis på att prisutvecklingen överraskat internationella prognosmakare, inklusive Riksbanken och andra centralbanker. I USA vände inflationen uppåt redan i samband med pandemins utbrott och den historiska ökningen under 2021 gav tidigt uppmärksamhet åt det som visade sig vara början på de skenande globala prisökningar som fortfarande gäckar inflationsprognoser. I mars i år höjde den amerikanska centralbanken, Fed, styrräntan efter mer än tre år med minskande eller oförändrade räntor. Efter det har Fed höjt styrräntorna i en takt de inte hållit sedan början av 1980-talet. De senaste månaderna har inflationstakten avtagit och fokus börjat skifta mot Europa, där inflationen sedan två år fortsätter att öka utan några tydliga tecken på avmattning.

Även om den europeiska centralbanken, ECB, liksom Riksbanken, har följt efter med höjda styrräntor har höjningarna inte varit i närheten av den takt som Fed levererat. Inom eurozonen varierar dock inflationstakten i år från omkring sex procent i Frankrike till 21 procent i Estland. Det gör styrräntan till ett trubbigt instrument för ECB, som inte heller under den här konjunkturvändningen lär användas med samma kraft som av Fed. ECB:s räntebeslut måste ta hänsyn till medlemsländernas väsentligt skilda ekonomiska situationer vilket ger sämre förutsättningar för Sveriges viktigaste exportregion att snabbt ta sig ur den här kostnadskrisen.

Men inte minst är drivkrafterna bakom den ökande inflationen annorlunda i Europa jämfört med USA. Trots att inflationen i tjänstepriserna fortfarande är betydligt högre i USA jämfört med eurozonen är den totala inflationen sedan i somras högre i eurozonen. Den stegrande globala inflationen överraskade prognosmakare redan förra året men kriget i Ukraina verkar ha resulterat i en ”fundamental förändring av

²⁴ De senaste årens stegrande inflation har satt fokus på prisbildningens mekanismer och också resulterat i nya empiriska studier. Se till exempel Baba och Lee (2022) för referenser samt en empirisk studie som visar på betydelsen av (i) rådande inflationsnivå, (ii) graden av central lönebildning samt (iii) trovärdigheten i penningpolitiken för ”andrahandseffekter” från oljeprischocker. Betydelsen av en finanspolitik som inte motverkar den nuvarande penningpolitiken har diskuterats i den allmänna debatten och Riksbanken (2022:13) har exempelvis pekat ut ”riktade arbetsmarknadsinsatser” som exempel på finanspolitik som kan ”dämpa uppgången i arbetslöshet utan att ge påtagliga effekter på löne- och prisutvecklingen”. Se Adrian och Gaspar (2022) för en formell analys av finanspolitikens potential att stötta inflationsbekämpningen samtidigt som andra ekonomiska mål uppfylls.

inflationsprocessen” (Kammer, 2022). Över hela Europa har rusande världsmarknadspriser på mat och energi inneburit direkta och indirekta effekter på inflationen som inte går att förklara med etablerade prognosmodeller. Underskattningen av inflationen har ökat för varje kvartal i år och måste ses som ett grundläggande osäkerhetsmoment för hur inflationen i Europa kommer att utvecklas nästa år. De störningar i de internationella leveranskedjorna som pandemin orsakade fick överraskande långtgående effekter på inflationen och risken är att det är lika bestående spridningseffekter på prisbildningen som nu upprepar sig.²⁵

Vad väntar efter krisen?

Inflationens utveckling i Europa ser ut att bli central för hur världsekonomin utvecklas nästa år. I takt med att inflationen mattas av och minskar kommer fokus att skifta från inflationen till centralbankernas ränteökningar, samt vilken effekt de får på tillgångspriser, investeringar och i slutändan konjunkturåterhämtningen. En annan fråga är om krisen får mer bestående effekter.

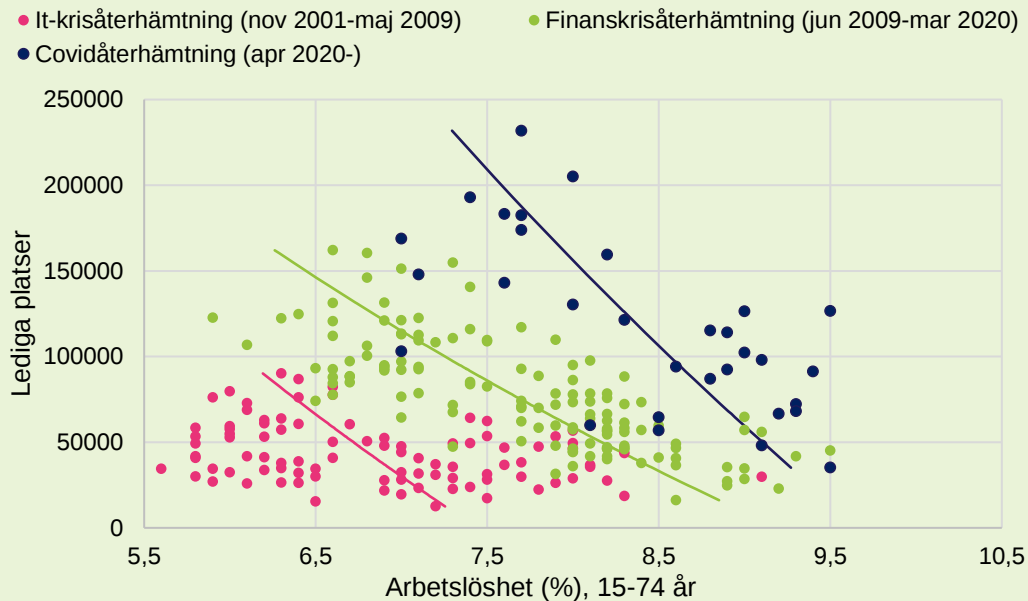
Både efter 1970-talskrisen och finanskrisen 2007-2008 blev den internationella handeln en svagare drivkraft för världsekonomin, med sjunkande exportandel av global BNP och försvagad BNP-tillväxt. En logisk följd av de störningar i världshandeln som så här långt präglar 2020-talet är att de omprövas i grunden, vilket riskerar att förlänga trenden med minskade exportandelar från förra decenniet. Det tydligaste exemplet på det är förmodligen EU:s investeringspaket Global Gateway, som lanserats för att säkra ”motståndskraftiga leveranskedjor som möjliggör den gröna omställningen och undviker nya beroenden” (Kallas och von der Leyen, 2022). Efter ett årtionde som också kännetecknats av låga privata och offentliga investeringar finns det däremot goda förutsättningar för att ökade investeringar i stället ska bli en viktig tillväxtkälla (The Economist). En åldrande befolkning kommer att öka efterfrågan på offentliga tjänster och investeringar i grön omställning planeras i allt större utsträckning. Nya handelsmönster kräver investeringar i ny infrastruktur och nya energikällor. Många och stora satsningar på försvaret har aviserats.

Den nuvarande krisen kan också få långvariga konsekvenser för arbetsmarknaden, där en internationell trend under det här seklet varit allt smalare flaskhalsar för arbetsgivarnas möjligheter att hitta rätt kompetens. Samtidigt som utannonseringen av jobbannonser ökat har den strukturella arbetslösheten ökat, vilket illustreras för svensk arbetsmarknad nedan. Under den pågående utbudskrisen har arbetsmarknaden internationellt sett förblivit stark och efterfrågesvängningarna de senaste åren har förvärrat bristsituationen inom tjänstesektorn. På den svenska arbetsmarknaden har bristtalen drivits upp till rekordnivåer och det finns många

²⁵ Den oförklarade komponenten i inflationen i Europa har vuxit kraftigt sedan sista kvartalet 2021 och inneburit att både energi- och matpriser fått betydligt mindre betydelse som enskilda komponenter för att förklara inflationsökningen (IMF 2022: kapitel 2). På liknande sätt har Riksbankens och andra bedömares underskattning av inflationen i Sverige varit stor och historiskt avvikande på senare tid (Johansson m. fl., 2022). Jansson och Wilhelmssons (2022) visar att osäkerheten kring leveranser och tillgång inom jordbrukssektorn åtminstone under inledningen av kriget i Ukraina skapat oproportionerligt stora prisseffekter, som skulle kunna bero på hamnstring och spekulation. IMF:s komponentanalys tyder på att det även finns indirekta spridningseffekter av stor betydelse. Det överensstämmer med Carrière-Swallow m.fl. (2022) resultat, som visar att fraktkostnader från sjöfarten får spridningseffekter på inflationen upp till 18 månader efter den initiala prisökningen, och att effekterna kan bli oproportionerligt stora när priserna är mer volatila.

signaler om att bristsituationen och de snabba skiftningarna minskat attraktionskraften i stora delar av tjänstesektorn. Det är i så fall en ny faktor som bidrar till en än mer tudelad arbetsmarknad, där tjänstesektorn fortsätter att vara en långsiktig jobbmotor som bromsas av bristen på kompetens bland ett fortsatt växande antal arbetslösa.

Skiftande Beveridgekurva efter återhämtningsperioder i Sverige

Källa: Arbetsförmedlingen, Macrobond och SCB.

Referenser

Adrian, Tobias, och Vitor Gaspar, 2022, "How Fiscal Restraint Can Help Fight Inflation", *IMF Blog* (21 November 2022)

Baba, Chikako, och Jaewoo Lee, 2022, "Second-Round Effects of Oil Price Shocks – Implications for Europe's Inflation Outlook", *IMF Working Paper*, WP/22/173 (September).

Carrière-Swallow, Yan, Pragyan Deb, Davide Furceri, Daniel Jiménez, och Jonathan D. Ostry, 2022, "Shipping Costs and Inflation", *IMF Working Paper*, WP/22/61 (Mars).

Kammer, Alfred, 2022, "Europe Must Address a Toxic Mix of High Inflation and Flagging Growth", *IMF Blog* (23 oktober 2022).

Jansson, Torbjörn, och Fredrik Wilhelmsson, 2022, "Effekter på jordbruksmarknaderna av ett stort produktionsbortfall i Ukraina", *Agrifood*, PM 2022-04-22.

Johansson, Jesper, Mårten Löf, Pär Stockhammar och Ingvar Strid, "Vad förklarar Riksbankens prognosfel för inflationen?", *Staff memo*, Riksbanken juni 2022.

Riksbanken, 2022, "Penningpolitisk rapport", september 2022.

Kallas, Kaja, och Ursula von der Leyen, 2022, "Europa måste kunna göra affärer med partner som går att lita på, och inte med dem som använder vårt förtroende mot oss", *Sydsvenskan* (11 oktober 2022).

The Economist, 2022, "What's next? A special report on the world economy" (8 oktober 2022).

Bilagor

Bilaga 1. Nyckeltalstabell

	Utfall 2021	Prognos 2022	Prognos 2023	Prognos 2024
Arbetskraft (15-74 år)*	5 547	1,6	0,4	0,1
Sysselsatta (15-74 år)*	5 059	3,2	0,2	-0,3
Arbetslöshet (15-74 år)**	8,8	7,4	7,6	8,0
Inskrivna arbetslösa (15-64 år)***	409	343	357	363

Källa: SCB (AKU) och Arbetsförmedlingen

* procentuell förändring

** procent

*** tusental (Arbetsförmedlingen)

Bilaga 2. Arbetsförmedlingens prognoser

Syfte

Arbetsförmedlingens prognosarbete har som huvudsyfte att ge kunskap om läget och framtidsutsikterna på arbetsmarknaden. Det ska på så sätt stödja arbetet med att vägleda arbetssökande mot utbildning eller matcha dem mot arbetsgivarnas rekryteringsbehov. Prognosresultaten är också ett viktigt underlag för att planera Arbetsförmedlingens verksamhet. Det övergripande syftet är att bidra till att skapa goda förutsättningar för en välfungerande arbetsmarknad.

Ny insamlingsmetod sedan 2020

Arbetsförmedlingen genomgår stora förändringar till följd av myndighetens förändrade uppdrag i samband med reformeringen. Arbetsförmedlingen genomförde som en följd av det en ny insamlingsmetod för undersökningarna från och med våren 2020. Myndigheten har gått från den tidigare metoden där arbetsförmedlare intervjuade arbetsgivare till att i stället, med hjälp av Statistiska centralbyrån (SCB), skicka ut webbenkäter till arbetsställen. Prognosundersökningens svarsfrekvens var betydligt högre när den baserades på en intervjuundersökning, då den uppgick till närmare 80 procent. Resultaten sedan 2020 är därför behäftade med större osäkerhet.

Metod och undersökningens genomförande

Arbetsförmedlingens prognoser baseras på webbenkäter som skickats till ett stort antal privata och offentliga arbetsgivare. Frågorna handlar bland annat om arbetsgivarnas bedömning om efterfrågan på deras varor och tjänster. Vidare ställs frågor om företagens kapacitetsutnyttjande, antal anställda, rekryteringsbehov, arbetskraftsbrist samt löneutveckling. På motsvarande sätt får de offentliga arbetsgivarna frågor om utvecklingen av sin verksamhet samt om eventuell övertalighet. Uppgifterna inhämtas under sekretesskydd enligt SFS 2009:400 (Offentlighets- och sekretesslagen) 28 kap 12§. Arbetsgivarna har ingen juridiskt bindande skyldighet att delta i Arbetsförmedlingens undersökning. Enkätresultaten är grundläggande för prognosarbetet och utgör ett viktigt underlag för i synnerhet de regionala prognosbedömningarna.

Urvalsdesign

Underlaget utgörs av Statistiska centralbyråns (SCB:s) företagsdatabas (FDB), där ramobjektet är alla aktiva arbetsställen enligt SAMU-systemets novembermätning, året innan urvalet används. Urvalet används under ett år och två prognosomgångar. FDB-uppgifterna uppdateras innan leverans det aktuella året. Urvalet är uppdelat i privata och offentliga arbetsgivare och totalt dras cirka 14 000 respektive 2 500 arbetsställen.²⁶ Båda urvalen är designade för att vara representativa utifrån

²⁶ Fram till hösten 2020 har det offentliga urvalet totalundersökts med utgångspunkt i Arbetsförmedlingens kartläggning av den offentliga verksamheten i Sveriges regioner och kommuner. Därefter har det offentliga urvalet dragits enligt samma urvalsdesign som gäller för det privata urvalet.

arbetsställets tillhörighet avseende näringsgren, geografisk region och storleksklass. Såväl det privata som det offentliga urvalet är stratifierat utifrån nio stratum för näringsgrenar, enligt tabellen nedan. Utöver det finns för det privata urvalet fem stratum för arbetsställestorlek och 21 för regioner, vilket totalt ger 945 möjliga stratum. För det offentliga urvalet finns sex stratum för arbetsställestorlek och 21 för regioner, alltså totalt 1 134 möjliga stratum.²⁷ I varje stratum dras ett obundet slumpmässigt urval (OSU) genom Neyman-allokering utifrån antalet anställda.

Näringsgrensstratifiering ²⁸	SNI 2007
Jord- och skogsbruk (A)	1-03
Industri (B-E)	05-33, 35-39
därav övrig tillverkning, exkl. utvinning, energi och miljö	05-24, 31-32
därav tillverkning av verkstadsvärk	25-30, 33
Byggverksamhet (F)	41-43
Handel (G)	45-47
Transport (H)	49-53
Hotell och restaurang, personliga och kulturella tjänster (I, R och S)	55-56, 90-96
Information och kommunikation (J)	58-63
Finansiell verksamhet och företagstjänster (K-N)	64-82
Utbildning samt vård och omsorg och sociala tjänster (P och Q)	85-88

Näringsgrensindelning

Utgångspunkten för branschbeskrivningarna i Arbetsförmedlingens prognosarbete är indelningen i SCB:s Arbetskraftsundersökningar (AKU), baserat på SNI 2007 enligt tabellen ovan. I gruppen privata tjänster ingår näringsgrenarna handel, transport, hotell och restaurang, personliga och kulturella tjänster, information och kommunikation samt finansiell verksamhet och företagstjänster. I gruppen offentliga tjänster ingår näringsgrenarna utbildning samt vård och omsorg och sociala tjänster. I offentliga tjänster ingår både offentliga och privata utförare.

Svarsfrekvenser

I den aktuella undersökningen samlades svaren in mellan 8 september och 27 oktober 2022. Urvalet bestod av 14 000 arbetsställen i näringslivet och svarsfrekvensen uppgick där till 32,0 procent. Urvalet av offentliga arbetsgivare bestod av närmare 2 500 arbetsställen och svarsfrekvensen uppgick till 35,7 procent.

²⁷ Urvalet är fördelat på storleksklasserna 5-9, 10-19, 20-49, 50-99 samt 100+ anställda för det privata urvalet och 100-199 och 200+ anställda för det offentliga. I varje stratum utom den största storleksklassen i respektive urval, som totalundersöks, måste minst tio arbetsställen ingå. Om det inte uppfylls slås stratum ihop med avseende på (mindre) storleksklass tills villkoret är uppfyllt.

²⁸ Näringsgrenarna 64201, 64202, 78100, 78200, 85591, 84 är undantagna. Därmed ingår inte bemanningsföretag, men information inhämtas om inhyrd arbetskraft från både offentliga och privata arbetsgivare.

Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator

Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator visar arbetsgivarnas förväntningar på efterfrågeutvecklingen de kommande sex månaderna. Arbetsgivarnas bedömningar sammanställs till netttotal. Undersökningen på våren genomförs under andra kvartalet och höstundersökningen under fjärde kvartalet. Värden för första och tredje kvartalet tas fram med linjär interpolering. Därefter säsongrensas netttotalen med X11-Arima för att därefter standardiseras med medelvärdet 0 och standardavvikelsen 1. I ett sista steg transformeras tidsserien till ett index med medelvärde 100 och standardavvikelse 10.

Tolkningen av efterfrågeindikatorn blir således att värden över 100 visar ett starkare förväntningsläge än normalt och värden över 110 ett mycket starkare förväntningsläge än normalt. På motsvarande sätt visar värden under 100 på ett svagare förväntningsläge än normalt och värden under 90 på ett mycket svagare förväntningsläge än normalt.

Bilaga 3. Om Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik

Uppgifterna om inskrivna arbetssökande i Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik hämtas ur det operativa förmedlingssystemet. Statistiken över arbetssökande är uppdelad på olika sökandekategorier. Uppgifterna om anmälda platser omfattar rekryteringsbehov som arbetsgivare anmält direkt till Arbetsförmedlingen, främst via självservicesystemet Annonsera Direkt eller som direktöverförda platser. Varselstatistiken avser de driftsinskränkningar som omfattas av Lag (1974:13) om vissa anställningsfrämjande åtgärder, den så kallade främjandelagen.

Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik ska inte förväxlas med den officiella arbetsmarknadsstatistiken som tillhandahålls av Statistiska centralbyrån (SCB). SCB:s uppgifter om bland annat sysselsättning, arbetslöshet och arbetskraften utgår från månatliga arbetskraftsundersökningar (AKU). Vid jämförelser med statistik från andra länder ska alltid SCB:s officiella arbetsmarknadsstatistik användas. Till följd av olika definitioner och metoder för uppgiftsinsamling redovisar AKU och Arbetsförmedlingens registerbaserade verksamhetsstatistik inte samma antal eller andel arbetslösa. Alla som redovisas som arbetslösa i AKU är inte inskrivna på Arbetsförmedlingen och alla som är inskrivna på Arbetsförmedlingen är inte arbetslösa i AKU. SCB har publicerat flera studier som jämför nivå och sammansättning av arbetslösheten enligt respektive källa.²⁹

I denna rapport är analyser och beskrivningar av utvecklingen för arbetssökande som är inskrivna på Arbetsförmedlingen baserade på delgruppen *inskrivna arbetslösa*. Denna grupp utgörs av summan av antalet öppet arbetslösa och antalet sökande i program med aktivitetsstöd. Gruppen inskrivna arbetslösa innehåller de kategorier av arbetssökande som bäst illustrerar den konjunkturrelaterade utvecklingen på arbetsmarknaden.

- *Öppet arbetslösa* är arbetssökande är inskrivna på en arbetsförmedling, är utan arbete, som aktivt söker och omgående kan tillträda ett arbete samt inte deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program.
- *Sökande i program med aktivitetsstöd* deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program där aktivitetsstöd är den sammanfattande benämningen på den ersättning som deltagarna i programmen erhåller.

Inskrivna arbetslösa med svag konkurrensförmåga på arbetsmarknaden

Inskrivna arbetslösa med svag konkurrensförmåga på arbetsmarknaden innefattar följande grupper:

- Inskrivna arbetslösa med högst förgymnasial utbildning
- Inskrivna arbetslösa med en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga
- Inskrivna arbetslösa som är utomeuropeiskt födda

²⁹ Se exempelvis "Arbetslös – inte samma sak hos SCB och Arbetsförmedlingen", december 2018.

- Inskrivna arbetslösa i åldrarna 55–64 år

De tal som presenteras avseende inskrivna arbetslösa med svag konkurrensförmåga är rensade från dubbelräkningar. Det innebär att en arbetssökande, som i praktiken kan ingå i flera av delgrupperna med svag konkurrensförmåga, endast räknas en gång.

Definitionen av inskrivna arbetslösa med svag konkurrensförmåga grundas på respektive delgrupps arbetslöshetsmönster. Två kriterier har använts för att definiera vilka kategorier av arbetslösa som ingår i begreppet:

- Arbetslöshetens nivå
- Arbetslöshetstiden

Dessa två kriterier ger en god bild av vilka grupper som generellt sett har betydligt svårare än andra arbetssökande att nå en fast förankring på arbetsmarknaden.

Det är dock viktigt att understryka att de individuella förutsättningarna skiljer sig åt inom gruppen med svag konkurrensförmåga på arbetsmarknaden. Att tillhöra en eller flera av delgrupperna behöver alltså inte för den enskilde innebära att man har svårt att finna ett arbete. Detta även om gruppen som helhet har en svagare konkurrensförmåga på arbetsmarknaden jämfört med personer som inte tillhör någon av delgrupperna. I statistiska sammanhang är det dock en klar fördel att utgå ifrån aggregerade grupper för att spegla utvecklingen för arbetssökande som har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden.

Registerbaserad arbetskraft bas för den relativa arbetslösheten

I Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik används en registerbaserad arbetskraft som bas för redovisningen av den relativa arbetslösheten. I den officiella arbetslöshetsstatistiken från SCB relateras däremot arbetslösheten till arbetskraften enligt AKU. SCB:s uppgifter om arbetskraftens storlek har nackdelen att de inte är möjliga att bryta ner på lokal nivå eller på mindre grupper av arbetssökande. Därmed har Arbetsförmedlingen valt att redovisa inskrivna arbetslösa som andel av den registerbaserade arbetskraften.

Den registerbaserade arbetskraften består av två delar:

- Den förvärvsarbetande nattbefolkningen (enligt SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik, RAMS) som består av alla som bor i en kommun och som jobbar i kommunen eller som pendlar till ett jobb i en annan kommun.
- Inskrivna arbetslösa vid Arbetsförmedlingen, det vill säga summan av öppet arbetslösa och sökande i program med aktivitetsstöd.

Uppgiften om antalet förvärvsarbetande avser november månad senast tillgängligt år, medan uppgiften om antalet arbetssökande uppdateras varje månad.

Bilaga 4. Förteckning över fördjupningar

Hösten 2022

- Löneökningstakten avgörs i vinterns lönerörelse
- En annorlunda global kris

Våren 2022

- Arbetsförmedlingen nya yrkesprognoser
- Arbetsmarknaden för kortutbildade mellan 25–64 år
- Flyktinginvandring från Ukraina och svensk arbetsmarknad

Hösten 2021

- Bristen på arbetskraft får konsekvenser
- Yrkesmobilitet på den svenska arbetsmarknaden
- Fler är långtidsarbetslösa längre

Våren 2021

- Arbetsförmedlingens nya yrkesprognoser
- Äldre som förlorat jobbet under pandemin riskerar att fastna i arbetslöshet
- Fler med stark ställning har hamnat längre ifrån arbetsmarknaden

Hösten 2020

- På längre sikt bedöms bristen på arbetskraft att kvarstå
- Svårare för arbetslösa med svag konkurrensförmåga
- Antalet inskrivna arbetslösa innan pandemin jämfört med finanskrisen 2008

Våren 2020

- En ny typ av kris
- De flesta varslade blir inte arbetslösa
- Svårare arbetsmarknadssituation för dem med tillfälliga anställningar
- Många långtidsarbetslösa har kort utbildning

Hösten 2019

- Fler deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin
- Neddragning av extratjänster drabbar främst kvinnor

Våren 2019

- Sysselsättningsökningen beroende av utrikes födda
- Utbildningsnivå avgörande för utrikes födda kvinnor
- Progression bland deltagare i etableringen

Hösten 2018

- Brist på arbetskraft inom vård, skola och omsorg
- Ett regionalt perspektiv på befolkningsutvecklingen

Rapporten *Arbetsmarknadsutsikterna* publiceras två gånger per år och är en del av Arbetsförmedlingens prognosverksamhet.

På vår webbplats arbetsformedlingen.se/prognoser finns alla våra prognoser samt mer information om vårt prognosarbete.

På vår webbplats finns också *Hitta yrkesprognoser*.

Där beskrivs jobbmöjligheterna på kort och på lång sikt för närmare 200 olika yrken.

På vår webbplats finns även *Hitta yrken* som innehåller detaljerade beskrivningar av ett stort antal yrken.

Arbetsförmedlingen
113 99 Stockholm
Telefon 0771-60 00 00
www.arbetsformedlingen.se